

gemeente harderwijk

Duurzaam
Harderwijk
& Hierden

Voortgangsrapportage Duurzaam Harderwijk 2026

VOORWOORD

'If working apart we are a force powerful enough to destabilise our planet, surely working together we are powerful enough to save it... in my lifetime I've witnessed a terrible decline. In yours, you could and should witness a wonderful recovery.'

- David Attenborough, UN Climate Change Summit, 2021

Op 8 mei 2026 werd bioloog en documentairemaker Sir David Attenborough 100 jaar. Zijn verjaardag werd wereldwijd gevierd. Generaties groeien op met Sir David als dé stem onder natuurdocumentaires die ons de pracht en praal van de wereld van dichtbij laten zien. Zo is hij dé stem van de natuur, van de natuur die doorgaans geen stem heeft. Door de interesse te wekken bij jong en oud, zorgt hij voor meer aandacht voor de kwetsbaarheid van de natuurlijke leefwereld.

Sir David heeft zijn leven gewijd aan het verkennen, vastleggen en delen van de wonderen van de natuur. En hij zag in zijn nabijheid de techniek verbeteren. In de 100 jaar van zijn 'Life on our planet' bezocht hij ieder continent, legde hij de natuur vast in al zijn schoonheid. Met de documentaire 'A life on our planet' uit 2020 blikte hij met de kennis van nu terug op de veranderingen die gedurende zijn leven plaatsvonden en de drastische achteruitgang van de biodiversiteit die hij met eigen ogen heeft zien gebeuren.

Met zijn autoriteit riep hij in 2021 wereldleiders tot de orde. Om samen te werken. Door langs elkaar heen te werken, destabiliseren we onze planeet. Maar door samenwerken kunnen we toch sterk genoeg zijn om de wereld te redden? Een heldere oproep, die gelukkig niet aan dovemansoren gericht is geweest.

In Harderwijk hebben we de afgelopen vier jaar hard ingezet op het versterken van onze natuurlijke leefomgeving. Via intensieve samenwerking met onze lokale partners, zoals energiecoöperatie Endura, woningbouwcorporaties, stichting De Hortus voor natuur- en duurzaamheidseducatie, de Bedrijvenkring Harderwijk, stichting Onderstroom, stichting Rietmeen en vele anderen, komen onze duurzame doelen steeds dichterbij.

Juist die lokale samenwerkingen zorgen ervoor dat duurzaamheid geen abstract begrip is. Het zijn de relatief kleine, tastbare ingrepen die het verschil maken in onze stad. We hebben in 2025 samen opgetrokken. Inspiratie opgedaan op plekken waar duurzaamheid niet alleen een ideaal is, maar allang praktijk. Zoals op het festival Into The Great Wide Open op Vlieland, waar we met lokale partners Endura, Bedrijvenkring en Onderstroom inspiratie hebben opgedaan voor Harderwijk en Hierden.

Samen staan we voor een opgave die Harderwijk moet klaarstomen voor de toekomst.

Martijn Pijnenburg
Wethouder Duurzaamheid

INHOUD

Inleiding p. 4

Duurzaamheid in de breedte p. 6		Educatie p. 8	Soortenmanagementplan (SMP) p. 13	Duurzaamheidsfonds p. 15	
	Projecten:	Duurzame bedrijfsvoering p. 10	Collectief klimaatadaptatie en biodiversiteit p. 13		
	Duurzaamheidsloket p. 6	Openbare ruimte p. 11	Samenwerkingsverbanden Duurzaamheid p. 14		Interview <i>Job Pasveer, Scott de Jong en Sven van de Bovenkamp, leerlingen RSG Slingerbos</i> p. 16
	Klimaatweek p. 8	Schone lucht akkoord (SLA) p. 12			

	
Circulaire economie p. 18	
	Projecten:
	Grondstoffenplan p. 19
	Landelijke Opschoondag p. 20
	Inspiratiesessies duurzaamheid met bedrijfsleven p. 20
	Week van de Circulaire Economie p. 20
	Circulaire startups p. 20
	Circulair inkopen en MVOI p. 21
	Ouwe Meuk is leuk p. 21
	Regionaal Programma Werklocaties EHPZ 2025-2028 p. 21
	Interne organisatie p. 21
Industriële symbiose p. 21	
	Interview <i>Corien Sikkema, facilitair locatieverantwoordelijke gemeente Harderwijk</i> p. 22

	
Biodiversiteit p. 24	
	Projecten:
	Bedrijventerreinen vergroenen p. 25
	Groenplan Binnenstad p. 25
	Natuurinclusief ontwikkelen puntensysteem p. 25
	Aanpak lichtvervuiling p. 25
	Bomen p. 26
	Netwerken groen en natuur p. 27
	Interview <i>Bettina Vlijm, bewoonster Langedijkstraat</i> p. 28

	
Klimaatadaptatie p. 30	
	Projecten:
	Onderzoek alternatieven grondslag riool- en waterzorgheffing p. 31
	Een groen en klimaatbestendig Triasplein p. 31
	Tegeltaxi en NK tegelwippen p. 32
	Stimuleringsregeling klimaatadaptieve maatregelen op privaat terrein p. 33

	
Energietransitie p. 34	
	Projecten:
	Opstellen Programma Energie p. 37
	Regionale Energiestrategie 2.0 p. 37
	Stimuleringsacties energie besparen p. 38
	Aanpak vereniging van eigenaren p. 39
	Uitvoeringsplannen potentiebuurten p. 39
	Toekomstbestendig Wonen Lening p. 40
	Realisatie zonnecarport Sypel p. 40
	Energyhub Lorentz III p. 40
	Schoon en emissieloos bouwen p. 41
Emissieloze stadslogistiek p. 41	
Stimuleren deelmobiliteit p. 41	
	Interview <i>Frans van Grunsven, energiecoach bij Endura</i> p. 42

INLEIDING

Duurzaamheid in Harderwijk

Op basis van de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2025/2026 (h250012227) voeren we projecten uit die een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit de Omgevingsvisie Harderwijk 2040. Via de jaarlijkse voortgangsrapportage informeren we de gemeenteraad en inwoners over de stand van zaken van verschillende duurzaamheidsprojecten. De Voortgangsrapportage Duurzaamheid is dan ook een jaarlijks terugkerende rapportage die de terugkoppeling vormt van de uitvoeringsagenda van het voorgaande jaar. De lezer wordt aan de hand van de pijlers circulaire economie, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie meegenomen door de verschillende projecten uitgevoerd in 2025.

Duurzaam
Harderwijk
& Hierden

Het implementeren van duurzaamheid in de breedste zin binnen de gemeentelijke organisatie is een proces dat al meerdere jaren aan de gang is. Deze duurzaamheidsrapportage geeft een weergave van uitgevoerde duurzame projecten, projecten met een doorlopend effect, of projecten met een start in 2025. In deze rapportage wordt beoogd een zo volledig mogelijk beeld te geven van hoe duurzaamheid in de gemeentelijke organisatie verweven is, zowel ambtelijk beleidsmakend als uitvoerend, alsook bestuurlijk in het college en de raad. Niet alle projecten op het gebied van duurzaamheid zijn in deze rapportage opgenomen.

Toekomstige monitoring van onze doelen (KPI's)

Om beter grip te krijgen op de duurzaamheidspijlers en jaarlijks op dezelfde gestructureerde manier tot dezelfde meetresultaten te komen, is er intern een proces opgestart om tot een 'duurzaamheidsdashboard' te komen. Een platform met Key Performance Indicators (KPI's), belangrijke indicatoren die weergeven in hoeverre we op weg zijn naar het gestelde doel, geeft de mogelijkheid deze mee te nemen in volgende voortgangsrapportages duurzaamheid. In 2024 is een eerste interne versie van het dashboard opgeleverd. In deze voortgangsrapportage zijn enkele grafieken en tabellen uit dit dashboard opgenomen. In 2025 is er voor Ermelo en Zeewolde eenzelfde duurzaamheidsdashboard gemaakt. Door gebrek aan capaciteit wordt het duurzaamheidsdashboard voorlopig niet verder doorontwikkeld. Ook wordt er voorlopig niet gewerkt aan een openbare versie van het dashboard.

Kansen in datagedreven werken

De doorontwikkeling van een duurzaamheidsdashboard met KPI's is voor monitoring van de duurzaamheidsdoelen belangrijk. Op deze manier kan er op tijd worden bijgestuurd wanneer vastgestelde doelen niet gehaald (lijken te) worden. Dit geldt zowel voor gemeentelijke doelstellingen, als voor landelijke doelstellingen waarin we een deel dienen te vervullen. Voor het monitoren van voortgang op doelstellingen is de juiste data (structureel gemeten, en met dezelfde meetmethode) noodzakelijke informatie voor het volledig kunnen informeren van gemeentelijk bestuur en inwoners. Datagedreven werken vanuit de gemeentelijke organisatie Harderwijk biedt hiervoor een uitkomst. Waar er veel externe data beschikbaar is, is dit vaak prijzig en voor eenmalig gebruik (dataset), of dient er een abonnement afgesloten te worden. Daarnaast veranderen marktpartijen soms de meetmethoden, waardoor data over de jaren minder goed te vergelijken valt. Om de mogelijkheden van datagedreven werken beter te benutten, zijn structurele investeringen in databeheer en -analyse, in de vorm van capaciteit en ontwikkelingsbudget benodigd. Zolang deze investeringen er niet zijn, kan er niet datagedreven worden gewerkt.

Uitvoering geven aan ambities duurzaamheid weerbarstig in de praktijk

De Omgevingswet streeft naar een evenwichtige toekenning van functies aan locaties. In de vastgestelde omgevingsvisie is uitgewerkt dat deze functies zijn in te delen in 13 thema's, waarbij de volgende 2 leidende principes worden gehanteerd:

- Het natuurlijk systeem is drager voor ontwikkeling
- Het welbevinden van onze inwoners staat voorop.

De 4 pijlers waar ons duurzaamheidsbeleid op is gebaseerd raken aan 5 van de 13 thema's: bodem, water, natuur & groen, klimaatverandering en infrastructuur (relatie energietransitie).

Een gebalanceerde toedeling van functies aan locaties (ETFAL) is onder de Omgevingswet de kern van het omgevingsplan, gericht op een zorgvuldige balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Gemeenten wegen hiermee af welke functies (wonen, werken, recreatie) waar passen, met aandacht voor leefbaarheid, milieu, veiligheid en duurzaamheid. We bouwen immers geen woningen, maar toekomstbestendige leefomgevingen.

Stapelen van functies op dezelfde locatie kan tot op zekere hoogte, maar veel functies zijn niet verenigbaar op dezelfde locatie. Op een plek waar een woning komt kun je nu eenmaal geen boom neerzetten. Tenzij we in boomhutten gaan wonen of woningen zo gaan bouwen dat bomen op het dak kunnen groeien. Vergaande stapeling van functies kan alleen als we traditionele oplossingsrichtingen durven los te laten.

Praktijkervaring bij inbreidingen

Bij reconstructies van bestaande bebouwde gebieden ervaren we in meer en mindere mate dat de evenwichtige toedeling van functies best weerbarstig kan zijn. Simpelweg omdat te behouden waardevolle bestaande elementen zoals bomen en monumenten nu eenmaal lastig te verplaatsen zijn. En volgens het principe dat het natuurlijk systeem drager is voor de ontwikkeling zou eigenlijk uit het hoogteverloop en de bodemsamenstelling van het bestaande gebied moeten volgen wat de meest geschikte locaties zijn voor het bergen en verwerken van regenwater. Bestaande robuuste groenstructuren vertegenwoordigen een ecologische waarde die niet vervangen kan worden door nieuwe aanplant (of pas na 30 jaar). Netbewust bouwen, drinkwater besparende maatregelen, groene daken en toepassing van circulaire/biobased bouwmaterialen wordt door de verschillende partijen in de bouwketen (financiers, ontwikkelaars, aannemers, makelaars) al snel ervaren als belemmerend voor de realisatie van betaalbare woningen.

Het ontwerpproces kantelen: de inwoner als vertrekpunt

De praktijk is dat in een vroeg stadium het aantal te realiseren woningen -en daarmee ook de bijbehorende benodigde ruimte voor parkeren- wordt vastgeklemd in een verkavelingsplan en dat we daarna met veel moeite de andere functies in het resterende gebied gepuzzeld moeten zien te krijgen. De thema's Wonen en Mobiliteit bepalen de hoofdstructuur van de ruimtelijke ordening in het plangebied en niet het natuurlijk systeem zoals in de omgevingsvisie is afgesproken. En de geclaimde ruimte voor wonen en parkeren gaat al snel over 60-90% van het oppervlak van het plangebied. De evenwichtige toedeling van overige functies is ondergeschikt daaraan en kan dan alleen nog maar plaatsvinden in de restruimte (10-40% van het plangebied), vaak met een suboptimale structuur.

Als het welbevinden van de inwoner voorop zou staan, zou eerst de benodigde ruimte voor een toekomstbestendige en prettige leefomgeving worden uitgewerkt. Daarbij worden de daarvoor benodigde ruimtelijke maatregelen op de meest optimale locaties geplaatst (water en bodem sturend). De resterende ruimte en het gewenste programma bepalen vervolgens het aantal woningen (en parkeerterreinen) dat er in past. De stedenbouwkundige verkaveling zou daarmee meer volgend en minder leidend worden.

DUURZAAMHEID IN DE BREEDTE

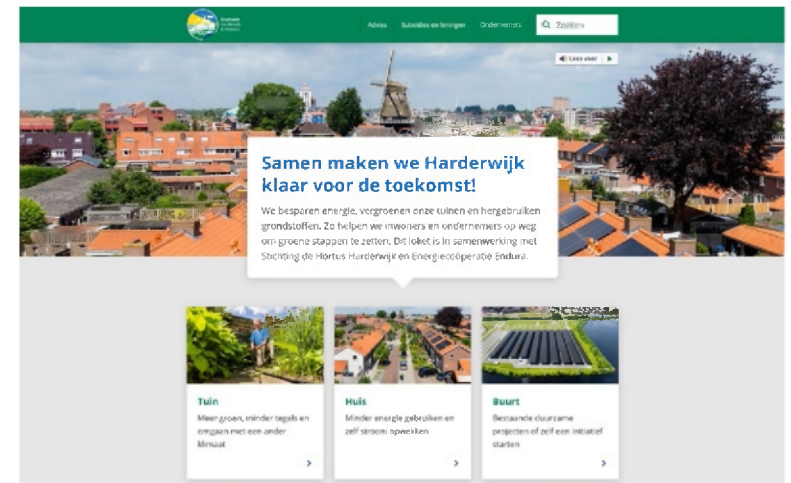
Enkele projecten uit de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid overstijgen de duurzaamheidspijlers uit de Duurzaamheidsvisie. Deze projecten worden hieronder benoemd. Hierbij zoomen we in op duurzaamheidsprojecten met een brede scope en projecten die zijn uitgevoerd in de openbare ruimte. Doorlopend is er bij projecten en aanbestedingen aandacht voor duurzaam inkopen.

Duurzaamheidsloket

Sinds 1 maart 2025 werkt de gemeente Harderwijk voor de uitvoering van het duurzaamheidsloket samen met de lokale energiecoöperatie Endura en stichting de Hortus. Dit loket heeft als doel om inwoners te informeren, te inspireren en te ondersteunen bij verduurzaming. Endura richt zich op de pijler energietransitie, terwijl de Hortus zich focust op de pijlers biodiversiteit en klimaatadaptatie. Voor de zakelijke markt (bedrijven, maatschappelijke organisaties en stichtingen) wordt het duurzaamheidsloket uitgevoerd door het Regionaal Energieloket. Alle informatie en ondersteuning voor zowel bewoners als bedrijven is gebundeld op het platform www.duurzaaminharderwijk.nl. De website trok het afgelopen jaar in totaal 5.244 unieke bezoekers.

In 2025 hebben 74 gesprekken met een energiecoach plaatsgevonden, dit lag ver boven de oorspronkelijke doelstelling van 30 gesprekken. Inwoners gaven de energiecoaches gemiddeld een waarderingcijfer van een 8. Daarnaast zijn er 20 gesprekken met een tuincoach en 18 gesprekken met een energieadviseur gevoerd. Ook zijn er meer dan 80 aanvragen geweest voor een warmtescan. Daarnaast zijn er voor de energie en tuincoaches visuele praatplaten ontwikkeld. Deze praatplaten ondersteunen de coaches om op een toegankelijke manier met inwoners in gesprek te gaan over het vergroenen van hun tuin en het verlagen van hun energieverbruik.

Endura

Met behulp van een gemeentelijke subsidie zet Endura zich in om de energietransitie voor iedereen toegankelijk te maken, ongeacht de situatie van de inwoners. De activiteiten dragen direct bij aan de gemeentelijke doelen door inwoners actief te helpen bij energiebesparing.

Gedurende 2025 heeft Endura inwoners meegenomen in de mogelijkheden rondom energiebesparing tijdens 4 Energiecafé's. Elk café belichtte een actueel thema: de thuisbatterij, het meten van je ecologische voetafdruk, salderen van zonne-energie en een interactieve 'pub challenge' vol vragen over energieverbruik. Daarnaast organiseerde Endura laagdrempelige inloopspreekuren in de bibliotheek. Eén van deze spreekuren stond specifiek in het teken van de isolatiesubsidie, om inwoners gericht te helpen bij de aanvraag naar aanleiding van de gemeentelijke briefcampagne. Ook organiseerde Endura voor het eerst een 'Energieweekend' in oktober (rondom de Dag van de Duurzaamheid) met onder andere een kinderrepaircafé en een workshop over elektrisch rijden. Hiermee werden in één weekend zo'n 350 mensen bereikt.

In de tweede helft van 2025 is Endura gestart met een eigen 'Energie Fixteam', bestaande uit opgeleide vrijwilligers. In slechts drie maanden tijd bezochten zij 12 adressen. Dit team brengt kosteloos direct energiebesparende materialen aan bij inwoners thuis, zoals radiatorfolie, tochtstrips en waterbesparende douchekoppen.

Om de continuïteit van deze succesvolle aanpak te borgen, is ook voor het jaar 2026 subsidie aan Endura toegekend.

Tuinworkshops

In 2025 zijn er vier tuinworkshops gehouden, met in totaal 31 deelnemers. Tijdens een workshop brachten deelnemers zelf een plattegrond van hun perceel mee. Onder begeleiding van een ervaren hovenier gingen deelnemers aan de slag met het ontwerpen van hun tuin. Het ging bijvoorbeeld om nieuwe of te herinrichten tuinen. Over het algemeen gingen deelnemers tevreden en enthousiast naar huis. In 2026 wil de gemeente Harderwijk weer tuinworkshops gaan organiseren.

Duurzaamheidsloket op de weekmarkt

In november stond het Duurzaamheidsloket ter promotie op de weekmarkt. Op deze manier konden inwoners kennis maken met de gemeentelijke subsidies. In het voorjaar van 2026 zal dit worden doorgezet door plantjes en zaden uit te delen ter promotie van vergroening en biodiversiteit.

Klimaatweek

Tijdens de Klimaatweek (10 t/m 16 november) vond de Duurzame Feestdagenmarkt plaats. Met dit jaarlijkse duurzaamheidsevenement willen we inwoners en bedrijven kennis laten maken met, informeren en inspireren op het gebied van duurzaamheid. Het evenement wordt breed opgezet waarbij de verschillende thema's van duurzaamheid aan bod komen. Het evenement wordt publieksvriendelijk aangekleed.

Duurzaamheidsevenement - Duurzame Feestdagenmarkt

Op woensdag 12 november 2025 was de Duurzame Feestdagenmarkt bij Ontmoetingstuin de Rietmeen. Samen met 14 duurzame en lokale organisaties hebben we de inwoners geïnspireerd op het gebied van duurzaamheid. Zo waren er kraampjes met tweedekans kleding en speelgoed, en waren er diverse activiteiten en workshops te volgen. In de keuken konden kinderen plantaardige pepernoten bakken onder begeleiding van een chef, en inwoners konden informatie krijgen over het verduurzamen van hun huis, zodat ze er warmjes bijzitten tijdens de feestdagen. Vanuit de gemeente stonden we zelf ook met een kraampje met de watertafel om inwoners op een laagdrempelige manier te informeren over klimaatadaptatie. Gedurende de dag hebben ruim 200 inwoners het duurzaamheidsevenement bezocht.

Educatie

Met de duurzaamheidsthema's richten we als gemeente niet alleen op het heden, maar ook op de toekomst van de jeugd. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen en jongeren actief te informeren en te betrekken bij duurzaamheid in al haar facetten. Om dit te realiseren werken we onder andere samen met De Hortus (Stichting voor natuur- en duurzaamheidseducatie) en met IVN Natuureducatie. Samen zetten zij zich in om duurzaamheid dichterbij basisschoolleerlingen en jongeren te brengen.

De Hortus

Stichting de Hortus heeft in het schooljaar 2024/2025 extra gastlessen verzorgd op het thema klimaatadaptatie. In het schooljaar 2025/2026 staat het thema biodiversiteit centraal.

Smaaktuintje Stadspoor College

Op 9 maart 2026 zijn leerlingen van het Stadspoor College begonnen met het aanplanten van een smaaktuintje op hun schoolplein. Een smaaktuintje is een klein, zorgvuldig aangelegd bosje van 30 m². Het bestaat uit eetbare planten, struiken en bomen. Bij het smaaktuintje hoort een educatieprogramma met een voorpretles, plantdag en groei & proefles gegeven en georganiseerd door IVN. >>

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie organiseert twee keer per jaar het Jongeren Advies Bureau. In dit traject gaan middelbare scholieren aan de slag met een actueel vraagstuk uit de gemeente. Hiermee dagen we jongeren uit om mee te denken over maatschappelijke opgaven en krijgen we een frisse blik van een nieuwe generatie. In de periode 2024/2025 stond het thema klimaatadaptatie centraal.

Het eerste Jongeren Advies Bureau vond plaats in samenwerking met RSG Slingerbos en richtte zich op het Triasplein en de klimaatadaptatieve uitdagingen van deze locatie. De leerlingen onderzochten mogelijke oplossingen en werkten deze uit in een maquette.

Het tweede adviesbureau werd georganiseerd op het Morgen College. Hier hebben leerlingen gewerkt aan een ontwerp voor een natuurbrandbestendige buitenruimte voor de bewoners van zorglocatie Sonnevancck. Op 24 juni 2025 presenteerden zij hun ideeën en ontwerpen aan de gemeente, eveneens aan de hand van maquettes. Tijdens het project gingen de leerlingen op excursie in de omgeving van Sonnevancck. Daarnaast verzorgden boswachter Gerjan van Boven en Klaas Noorland van de Veiligheidsregio inspirerende gastlessen.

Dankzij de intensieve begeleiding van docenten en de ondersteuning vanuit het IVN Jongeren Advies Bureau hebben de leerlingen hun kennis over klimaatadaptatie verdiept en inzicht gekregen in de effecten hiervan binnen hun eigen gemeente.

Duurzame bedrijfsvoering

De ambities van een duurzame gemeente Harderwijk, gelden ook voor ons als gemeentelijke organisatie zelf. Daarom wordt er binnen de bedrijfsvoering op verschillende terreinen ingezet om de milieu-impact direct en indirect te verlagen. Direct door onder andere het isoleren van het gemeentelijk vastgoed, medewerkers te stimuleren op een duurzamere manier naar het werk te komen en het wagenpark te elektrificeren. Maar ook indirect door maatschappelijk en verantwoord in te kopen om zo ook de markt te bewegen duurzamere producten en diensten aan te bieden. Vanuit de pijler circulariteit gaan we aan de slag met circulair inkopen.

CO₂-voetafdruk gemeente Harderwijk t.o.v. referentiejaar 2017

Categorie	2017 (ton CO ₂)	2024 (ton CO ₂)	2025 (ton CO ₂)	% verandering t.o.v. 2017 (2025)
Gasverbruik	1.106,5	752,2	780,7	-29,4%
Diesel	298,8	-	0,6	-99,8%
Benzine	26,2	19,2	9,3	-64,5%
CNG	5,1	3	-	-100%
HVO	-	29,2	35,8	
Groene Diesel (warmtenetwerkbedrijf)	-	-	9,1	
Pellets (warmtenetwerkbedrijf)	-	-	0,8	
Smeermiddelen	6,3	5,1	5,1	-19,0%
Propaan	1,9	1,4	1,0	-26,3%
Elektriciteit*	3.180,9	0*	0*	-100%
OV	-	0,9	0,6	
Privékilometers	29,5	41,8	25,4	-14%
TOTAAL	4.655,2	852,8	868,3	-81,3%

* Elektriciteit wordt groen ingekocht en heeft daarom geen CO₂-uitstoot meer.

Jaarlijks wordt er een CO₂-voetafdruk berekend van de gemeentelijke organisatie en bedrijfsvoering. Het streven is om de hoeveelheid uitgestoten CO₂ door de gemeentelijke organisatie steeds verder te reduceren. In 2025 stootte de gemeentelijke organisatie 868,3 ton CO₂ uit. Dit is een lichte stijging van 15,5 ton CO₂ (+1,8%) ten opzichte van 2024. Zoals opgenomen in de ombuigingsvoorstellen is de gemeente Harderwijk sinds 2025 gestopt met het laten certificeren van de gemeentelijke organisatie voor de CO₂-prestatieladder. We blijven jaarlijks het energieverbruik en CO₂-uitstoot monitoren. Deze monitoring nemen we op in de jaarlijkse voortgangsrapportage.

Kijkend naar de verschillende onderdelen van de CO₂-voetafdruk zijn er geen grote veranderingen ten opzichte van 2024. Wel is er een duidelijke afname te zien van de zakelijke kilometers. Deze is weer in lijn met de jaren voor 2024. In de monitoring zijn ook naar verhouding het energieverbruik en daarmee ook de CO₂-uitstoot van Meerinzicht (1/3) en Warmtenetwerk Harderwijk BV (50%) meegenomen. Dit omdat we in die verhouding ook aandeelhouder zijn van deze organisaties en invloed hebben op deze uitstoot. Door de groei van het warmtenetwerk is onze CO₂-uitstoot iets toegenomen (9,9 ton CO₂).

Het figuur laat het verschil tussen de footprints van 2017 (referentiejaar), 2024 (voorgaande jaar) en 2025 zien. >>

Verduurzamen eigen wagenpark

Het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark is een proces dat al meerdere jaren bezig is. In 2025 is het wagenpark uitgebreid met een elektrische Opel Astra voor algemeen gebruik/dienstreizen. Naast de reductie van CO₂ heeft de elektrificatie van het wagenpark ook een positieve invloed voor werknemers en inwoners door de reductie van fijnstof en geluid. In 2025 was 38,9% van het wagenpark elektrisch aangedreven, een daling van 2,8 procentpunt ten opzichte van het jaar ervoor. Deze daling is te verklaren door de aanschaf van voertuigen op fossiele brandstoffen. Zo is er afgelopen jaar een tweedehands vrachtwagen op diesel aangeschaft. Er is geen structureel geld voor verduurzaming van het wagenpark.

Verduurzamen eigen vastgoed

In 2025 is het gemeentehuis aangesloten op het warmtenet. Daarnaast is de verduurzaming van het gymlokaal aan de Deventerweg afgerond.

Duurzaamheidsprijs

Om duurzaamheid binnen onze gemeentelijke organisatie te stimuleren is in 2023 voor het eerst een duurzaamheidsprijs uitgereikt aan een medewerker met een bijdrage aan één of meerdere van de vier duurzaamheidspijlers. De winnaar van 2025 is gekozen vanwege de aanschaf van de grote mobiele accu (container) waarmee we als gemeente grote civiele projecten volledig elektrisch kunnen uitvoeren. Ook in 2026 wordt de duurzaamheidsprijs weer uitgereikt.

Openbare ruimte

Biezenplein

Eind 2025 is de vergroening van het Biezenplein afgerond. Op en rondom het Biezenplein zijn 29 bomen aangeplant en 91 parkeerplaatsen vergroend (± 1137,5m² waterpasserende verharding).

Winkelcentrum Stadsdennen

In 2025 was er veel voorbereid voor de uitvoering van een vergroeningsproject rondom het winkelcentrum Stadsdennen. Zo heeft er participatie plaatsgevonden met de omgeving, en zijn er de eerste schetsen en ramingen gemaakt. Uitvoering van de vergroening heeft in Q1-Q2 2026 plaatsgevonden.

Gruttomeen en Couperuslaan

In 2025 is gestart met de voorbereiding van de herinrichting van de Gruttomeen en de Couperuslaan. Het streven is om de uitvoering in 2026 plaats te laten vinden. Deze straten worden groener en klimaatadaptiever.

Schone lucht akkoord (SLA)

Het SLA is een landelijk akkoord met als doel de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren om gezondheidswinst voor iedereen te realiseren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Centraal in de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (SLA) staan de themagroepen. Hierin werken deelnemende partijen per thema aan de uitvoering van afspraken, de uitvoering van pilots en de ontwikkeling van effectieve maatregelen en manieren van aanpak om de lucht gezonder te maken. In het SLA zijn 10 themagroepen geformeerd. Het gaat daarbij om onder andere de volgende thema's: mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw, participatie en citizen science.

Luchtkwaliteitsproject Snuffelfiets

Op vrijdag 21 november 2025 vond de kick-off plaats van luchtkwaliteitsproject Snuffelfiets op de RSG Slingerbos. Dit project brengt de gemeente en scholieren samen om onderzoek te doen naar een schonere leefomgeving. De aftrap werd bijgewoond door wethouder Maarten Reckman, die de leerlingen over het Schone Lucht Akkoord en het belang van luchtkwaliteit inspireerde. Daarna zijn de leerlingen aan de slag gegaan met de luchtkwaliteit meten in Harderwijk. Dit deden ze met behulp van een sensor die op hun fiets werd gemonteerd. Deze praktische aanpak gaf hen direct inzicht in de lucht die ze inademen. De leerlingen hebben diverse delen van het fietsroutenetwerk van Harderwijk onderzocht.

Opvallende punten die naar voren kwamen was dat wanneer de leerlingen naar school toe fietsen of naar huis toe fietsten de luchtkwaliteit slechter was dan de aanbevolen luchtkwaliteit. De pieken van fijnstof werden vooral veroorzaakt door verkeer. Aanbevelingen van de leerlingen naar de gemeente toe waren onder andere: gerichte verkeersmaatregelen, lagere snelheid op drukke wegen, minder doorgaand verkeer door woonwijken, slimmere verkeerslichten tegen files, fietsroutes verder van drukke wegen, extra aandacht voor scholen bij drukke wegen, schonere mobiliteit, groene buffers zoals meer struiken langs de weg. Door dit onderzoek werden leerlingen bewust van luchtkwaliteit en hebben ze veel kennis gekregen over onder andere fijnstof PM2,5, dat dit diep de longen binnendringt en ernstige gezondheidsgevolgen heeft. Lees meer over de ervaring van deelnemende leerlingen in het interview op bladzijde 16!

Scherper vergunnen voor kleine bedrijven

In samenwerking met de provincie Gelderland en een aantal gemeenten die ook het SLA ondertekend hebben, onderzoeken we hoe we de uitstoot van schadelijke stoffen, zoals fijnstof en stikstofoxiden (NO_{2x}), bij lokale bedrijven verder kunnen terugdringen. De aanleiding voor dit project is dat er voor grote industriële bedrijven vaak al strikte Europese regels gelden, terwijl dit voor veel lokale (niet-IPPC) bedrijven minder streng is vastgelegd. Met dit project beogen we:

- De onderkant van de BBT-range opzoeken: Bij het verlenen van vergunningen gaan we uit van de best beschikbare technieken (BBT) die de minste uitstoot veroorzaken.
- Praktijkervaring opdoen: Via gerichte pilots onderzoeken we welke technische en juridische mogelijkheden er zijn om emissies bij bedrijven in onze gemeente te verlagen.
- Capaciteit slim benutten: Door samen te werken met andere Gelderse gemeenten en omgevingsdiensten delen we kennis en ontwikkelen we praktische handreikingen.

Soorten- managementplan (SMP)

In de eerste helft 2025 heeft de aanbesteding van het SMP plaats. De gemeente Harderwijk heeft hierin samen opgetrokken met de gemeenten Ermelo, Putten en Zeewolde (EHZP).

De onderzoeken voor het SMP zijn in Harderwijk in de tweede helft van 2025 gestart en lopen door tot en met juli 2026. Daarna moet een traject worden doorlopen voor het verkrijgen van een vergunning. Om ook op de korte termijn te kunnen isoleren is er een natuurvriendelijk isoleren (NVI) plan opgesteld. De verblijfs-/nestelvoorzieningen zijn begin 2026 geplaatst. De provincie Gelderland heeft het plan van aanpak van de gemeente Harderwijk voor de onderzoeken naar gebouwbewonende soorten goedgekeurd. Tot en met 15 juli 2026 wordt er onderzoek naar gebouwbewonende soorten gedaan. Daarna vraagt de gemeente Harderwijk een vergunning aan voor haar SMP bij de provincie.

Collectief klimaatadaptatie en biodiversiteit

Subsidierегeling groene (school)pleinen

Vanwege het wegvallen van de provinciale subsidie voor het aanleggen van groene schoolpleinen hebben we in 2024 een eigen regeling opgetuigd. Hiervoor heeft de raad op 14 februari 2024 een bedrag à € 100.000,- beschikbaar gesteld als subsidiepot. Vanwege het succes van de subsidieregeling heeft de gemeenteraad op 8 mei 2025 opnieuw € 100.000,- beschikbaar gesteld als subsidie voor de vergroening van schoolpleinen. DOK19 heeft hierdoor in de zomer van 2025 € 25.000,- subsidie gekregen. Op het Wolderweide en de Parel is gestart met een ontwerptraject voor een groen schoolplein. Scholen en kindcentra hebben na subsidieverlening 2 jaar de tijd voor het uitvoeren van de vergroening van hun plein. Voor de nieuwbouwlocatie van het Koraal wordt een groen schoolplein meegenomen in de uitwerking van de bouwplannen.

Tuinen vergroenen

Op 19 december 2025 en begin 2026 hebben drie straatvergroeningsacties plaatsgevonden in respectievelijk de Willem de Zwijgerlaan (Tinnegieter), de Langendijkstraat (Stadsdennen) en de Coornhertstraat (Stadsdennen). In samenwerking met woningcorporatie UWoon en stichting Steenbreek zijn er op deze dagen 33 tuinen vergroend en in totaal ± 190 m² aan tegels verwijderd. Ook zijn er 870 biodiverse planten geplant. Bij de vergroening van de Coornhertstraat is de 100^e tuin in 3 jaar vergroend.

Voor het stratenvergroeningsproject was de gemeente Harderwijk samen met UWoon genomineerd voor de Steenbreektrofee.

Samenwerkingsverbanden Duurzaamheid

De gemeente Harderwijk werkt met vele partijen samen op het gebied van duurzaamheid. Veel van deze samenwerkingen zijn gerelateerd aan een project of opgave en worden wanneer van belang benoemd bij desbetreffende project in deze voortgangsrapportage. De samenwerkingen in deze paragraaf hebben een meer langlopend en overstijgend karakter. Hierdoor kunnen deze niet direct benoemd worden bij één van de projecten.

Duurzaamheidsafspraken met woningbouwcorporaties

In 2025 hebben de Woningcorporaties (Uwoon en Omnia Wonen), de huurdersverenigingen en de gemeente Harderwijk gezamenlijk de samenwerkingsafspraken Duurzaamheid ondertekend. In dit document zijn een gezamenlijke visie, doel en ambitie opgenomen en procesafspraken gemaakt om samen aan te werken. Eén van de procesafspraken is dat er bij de jaarlijkse prestatieafspraken concrete duurzaamheidsmaatregelen worden opgenomen die in de komende jaren worden opgepakt. Voor de prestatieafspraken 2026, is bijvoorbeeld opgenomen om collectief tuinen te vergroenen, gezamenlijk op te trekken op het gebied van netcongestie en samen kennis te ontwikkelen op het gebied van circulair bouwen.

REIS

De Bedrijvenkring Harderwijk (BKH), energicoöperatie Endura en de gemeente Harderwijk hebben tijdens het Onderstroom Festival, het convenant REIS ondertekend. REIS staat voor Routekaart Energieke en Inclusieve Stad. Met het convenant hebben de drie partijen afgesproken om meer te gaan afstemmen en samenwerken voor de gezamenlijke droom van een lokaal energiesysteem, waar iedereen in mee kan komen door lokaal eigenaarschap en betrokkenheid. Een van de afspraken in het convenant is om te onderzoeken op welke manier de drie partijen beter kunnen samenwerken door al dan niet een entiteit op te richten. Daarnaast wordt een aantal projecten gezamenlijk opgepakt. Zo wordt er momenteel een gezamenlijk onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een Energyhub op Lorentz I & II. De samenwerking REIS heeft ook contact met Stichting Onderstroom die zich inzet voor het verduurzamen van evenementen.

Accu Blije Bietjes

Stichting Onderstroom (organisator van onder andere Blije Bietjes, Onderstroom Festival en Wild) is overgestapt van het gebruik van diesellaggregaten naar een accu. Hierdoor worden hun evenementen voorzien van duurzame stroomvoorziening. Dit initiatief is samen gerealiseerd met partners als Endura, Rabobank, Boskalis en de gemeente.

Duurzaamheidsfonds

In het coalitieakkoord is €5.000.000,- beschikbaar gesteld voor een duurzaamheidsfonds. Op 9 november 2023 zijn de kaders van het Duurzaamheidsfonds vastgesteld door de raad. Het fonds is bedoeld om te versnellen in de uitvoering van de vier duurzaamheidspijlers. De vastgestelde kaders geven aan waar het bedrag aan uitgegeven mag worden.

	2023		2024		2025		2026		Totaal		
	Totaal beschikbaar	Reeds toegekend	Uitgegeven	Reeds toegekend	Uitgegeven	Reeds toegekend	Uitgegeven	Reeds toegekend	Uitgegeven	Reeds toegekend	Uitgegeven
Inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen	€ 1.500.000,-			€ 50.000,-	€ 1.300,-	€ 310.000,-	€ 243.300,-	€ 185.000,-	€ 83.900,-	€ 545.000,-	€ 328.500,-
Collectief klimaatadaptatie en biodiversiteit	€ 1.000.000,-			€ 150.000,-	€ 37.600,-	€ 550.000,-	€ 302.100,-	€ 200.000,-	€ 111.500,-	€ 900.000,-	€ 451.200,-
Uitvoering duurzaamheid 2023-2026	€ 1.000.000,-	€ 250.000,-	€ 196.800,-	€ 250.000,-	€ 195.000,-	€ 250.000,-	€ 92.000,-	€ 250.000,-	€ 175.200,-	€ 1.000.000,-	€ 659.000,-
Openbare ruimte	€ 1.000.000,-			€ 1.000.000,-	€ 471.000,-		€ 65.000,-			€ 1.000.000,-	€ 536.000,-
Gemeente geeft het goede voorbeeld	€ 500.000,-	€ 307.400,-	€ 307.400,-			€ 350.000,-*				€ 657.400,-	€ 307.400,-
Totaal	€ 5.000.000,-	€ 557.400,-	€ 504.200,-	€ 1.450.000,-	€ 704.900,-	€ 1.460.000,-	€ 702.400,-	€ 635.000,-	€ 370.600,-	€ 4.102.400,-	€ 2.282.100,-

Stand van zaken 27-03-2026

* Dit bedrag is inclusief een voorstel van het college voor het beschikbaar stellen van € 150.000,- voor het verwijderen van het overbodig fietspad aan de Lorentzstraat en dit te vergroenen. De gemeenteraad moet hier nog over besluiten.

Interview

**Job Pasveer,
Scott de Jong,
Sven van de Bovenkamp
- leerlingen
RSG Slingerbos**

‘Op de lange termijn kan het schadelijk zijn’

Wat kun je als gemeente doen rond fijnstof en luchtkwaliteit? Leerlingen van RSG Slingerbos hebben daarover meegedacht. Binnen het Technasium werken zij aan echte opdrachten van buiten de school. Zo denken ze mee met bedrijven, instellingen én overheden. Job, Scott en Sven deden onderzoek naar de luchtkwaliteit op de route tussen Zeewolde en Harderwijk.

Bij het Technasium draait het om praktische en maatschappelijke vraagstukken waarbij leerlingen onderzoek doen, oplossingen bedenken en hun ideeën presenteren aan echte opdrachtgevers, vertelt coördinator Ronald Langstraat. Dat gaat niet alleen over luchtkwaliteit. Leerlingen ontwerpen bijvoorbeeld een vegetarisch gerecht voor een restaurant, werken aan robotica en doen mee aan de Solar Challenge met een boot op zonne-energie. Andere groepen buigen zich over de inrichting van een bosgebied, een nieuwe woonwijk bij het station, een looproute voor mensen met een visuele beperking in Ermelo, hergebruik van oude technische kasten en toekomstvragen rond dronevervoer. ‘Wij begeleiden, maar de leerlingen werken zelf in teams aan de projecten.’

Voor de gemeente Harderwijk gingen meerdere leerlingen aan de slag met fijnstof. Aanleiding was de inzet van een zogeheten snuffelfiets: een meetkastje dat op een fiets wordt bevestigd en onderweg gegevens verzamelt over fijnstof in de lucht. Job Pasveer (15), Scott de Jong (15) en Sven van de Bovenkamp (16) zitten in het vierde jaar en

vormden samen een projectgroepje.

Sven: ‘De opdracht was om onderzoek te doen naar hoeveel fijnstof er hier in de lucht zat. Dus we hebben met snuffelaars rondgefietst en metingen gedaan. Daarna hebben we gekeken waar de grootste uitstoot zat en wat je daaraan kunt doen.’

Ze wonen alle drie in Zeewolde, maar alleen Sven fietst dagelijks over de drukke Knardijk naar school. Daarom kreeg hij het meetkastje op zijn stuur. Via bluetooth werden de gegevens gekoppeld aan een website, waarop zichtbaar werd waar en wanneer de concentraties fijnstof hoger of lager waren.

Op een kaart verschenen routes in verschillende kleuren, die de hoeveelheid fijnstof aangaven. Scott: ‘Je krijgt een kaart met waar en hoe laat. Tijdens het meten zie je ook temperatuur en luchtvochtigheid.’ De groep richtte zich vooral op PM2.5, een kleine categorie fijnstofdeeltjes. Scott: ‘Wij hebben alleen daarnaar gekeken. Maar deze meet ook andere formaten, dus dat moeten we meenemen in onze conclusie.’

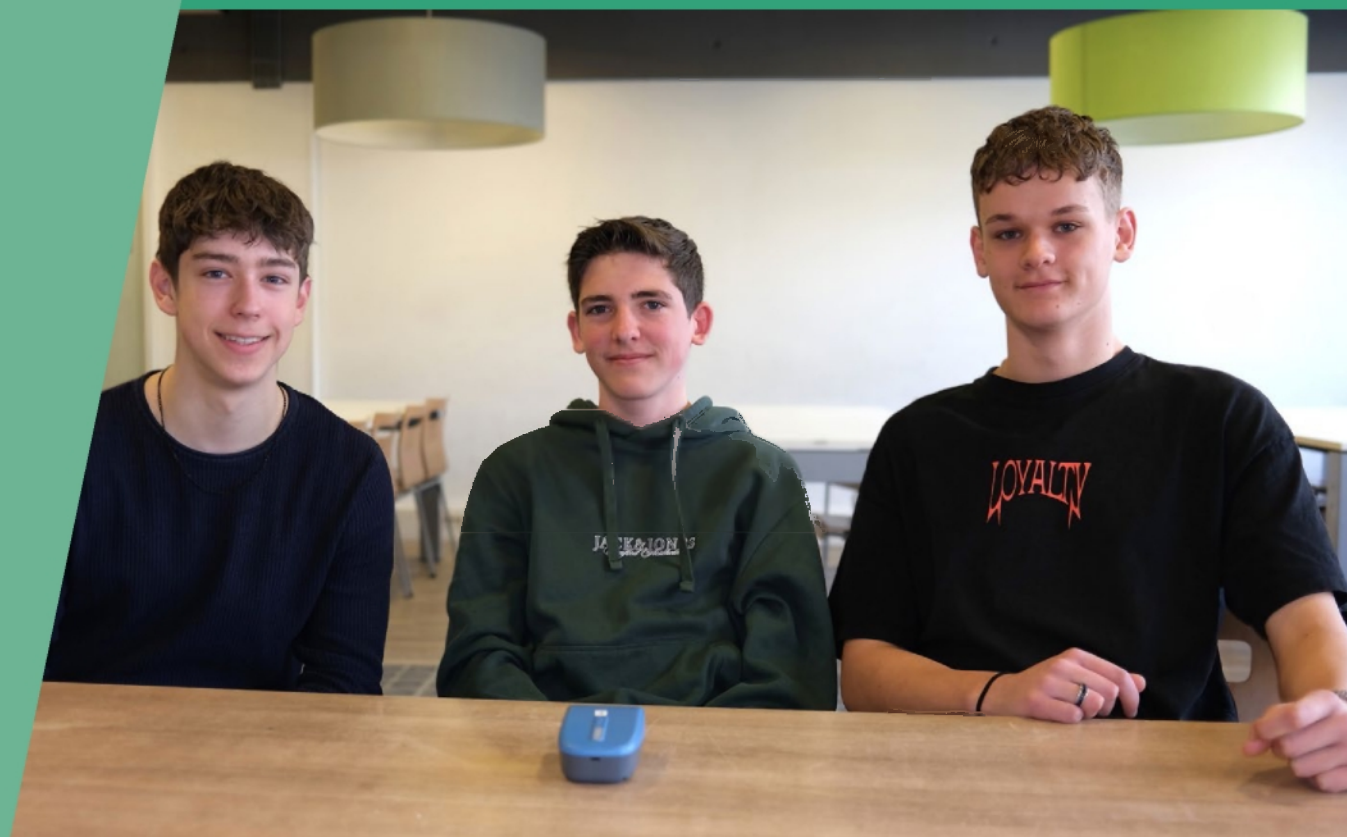
De metingen langs de dijk leverden duidelijke verschillen op. Sven: 'In de spits was er veel meer uitstoot dan in de middag rond een uur of drie.' De verklaring is logisch: meer verkeer betekent meer fijnstof.

De leerlingen keken ook naar de afstand tussen fietspad en weg. Job: 'We hebben verschillende locaties en tijdstippen met elkaar vergeleken. Daaruit bleek dat afstand tot de weg veel verschil maakt, net als het tijdstip.' Daarmee raken ze aan een belangrijke vraag voor gemeenten: waar leg je fietspaden aan?

Fijnstof is niet direct merkbaar, maar wel van invloed op de gezondheid. Job: 'Je merkt het niet meteen. Maar op de lange termijn kan het wel schadelijk zijn.'

Na vijf of zes metingen analyseerden ze hun gegevens en formuleerden ze aanbevelingen. Zo pleiten ze voor fietspaden op grotere afstand van drukke wegen en voor het spreiden van verkeer buiten de spits. Tegelijk beseffen ze dat dit in de praktijk lastig is. Sven: 'Wij hebben gewoon schooltijden waarop we op school moeten zijn.' Scott lachend: 'Ik ga niet eerder naar school omdat er minder auto's rijden. Dan slaap ik liever uit.'

De gemeente reageerde positief op de resultaten. Sven: 'We hebben pitches gegeven over onze voorstellen. Volgens mij was de gemeente positief. Ze zeiden dat ze het mee gingen nemen.' •

CIRCULAIRE ECONOMIE

Grondstoffen worden schaarser, prijzen stijgen en geopolitieke afhankelijkheid neemt toe. Tegelijk staan gemeenten voor grote opgaven zoals woningbouw, klimaat en een sterke lokale economie. Met een (meer) circulaire economie kunnen we omgaan met deze uitdagingen zonder steeds meer grondstoffen te gebruiken.

Door materialen slimmer te gebruiken, producten langer te laten meegaan en grondstoffen opnieuw in te zetten, is een circulaire economie minder afhankelijk van schaarse grondstoffen en beter bestand tegen toekomstige schokken. Dat draagt bij aan duurzaamheid, door reductie van CO₂-uitstoot, en ook aan een toekomstbestendig vestigingsklimaat en een economie die over 15 tot 20 jaar nog relevant en concurrerend is.

Samen met het Harderwijkse bedrijfsleven en inwoners kijken we naar hoe we producten kunnen hergebruiken en duurzame productieketens kunnen optuigen. Omdat aanschaf van producten en het gebruik van grondstoffen door bedrijven en particulieren buiten de macht van de gemeente liggen, zorgt de gemeente op dit moment met name voor een faciliterende en informerende rol op het thema circulaire economie.

De pijler circulaire economie is volop in ontwikkeling. De pijler circulaire economie stond in 2025 voornamelijk in het teken van uitvoering van projecten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan projecten als 'Circulaire startups', 'Grondstoffenplan 2026-2030 Van Afval naar Grondstof tot nadenken' en 'Inspiratiesessies duurzaamheid met bedrijfsleven'. De komende jaren leggen we de focus op de visielijnen van de interne organisatie en op bedrijven. Hier liggen de grootste kansen om stappen te zetten richting een circulair Harderwijk.

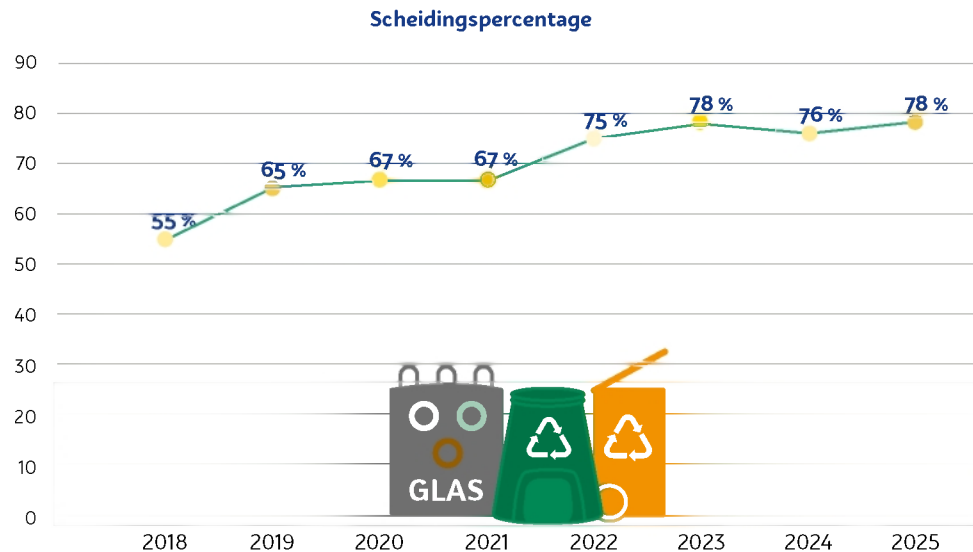

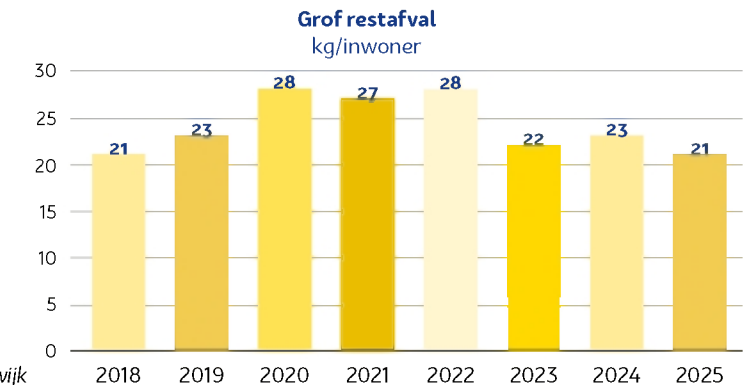
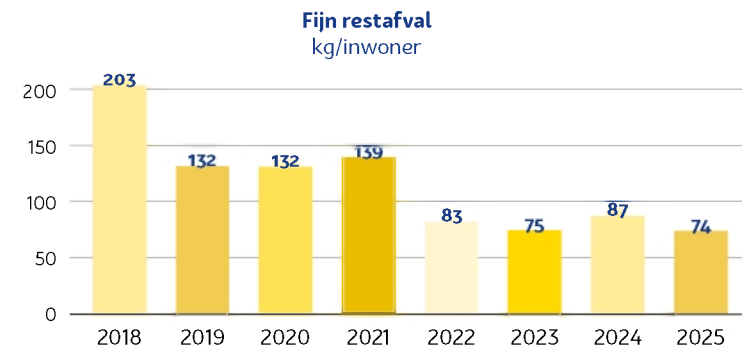
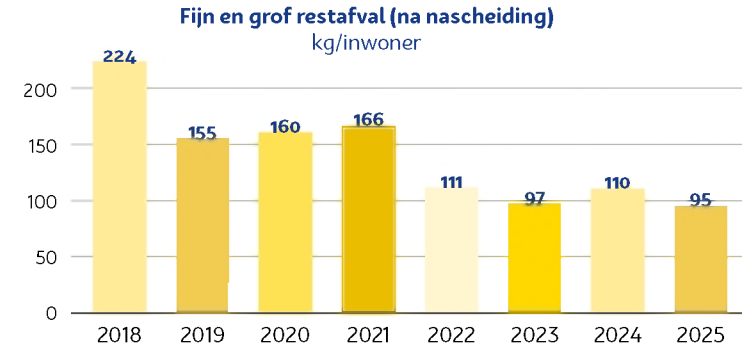
Grondstoffenplan

Harderwijk heeft zich aangesloten bij de landelijke doelstellingen om in 2050 een volledig circulaire economie te realiseren. Afval moet niet langer worden gezien als iets om weg te gooien, maar als een waardevolle grondstof die hergebruikt wordt. Om dit voeten in de aarde te geven, is in 2025 is het grondstoffenplan 2026-2030 goedgekeurd en vastgesteld door de raad.

Harderwijk presteert momenteel bovengemiddeld goed met een restafval hoeveelheid van 95 kg per inwoner en een scheidingspercentage van 78% (2025). Zoals te zien in de grafiek is het totaal aan fijn en grof restafval na nascheiding in kilogram per inwoner in 2025 ten opzichte van 2018 meer dan gehalveerd. In vergelijking met andere soortgelijke steden presteert Harderwijk bovengemiddeld goed. Het nieuwe grondstoffenplan streeft naar een verdere reductie tot onder de 60 kg per inwoner in 2030. Een van de voornaamste punten om dit doel te bereiken is het invoeren van Diftar op gewicht (gedifferentieerd tarief) vanaf 2028. Dit betekent dat inwoners een variabel tarief voor restafval betalen op basis van gewicht. Heldere communicatie richting inwoners is hierbij cruciaal. Omdat er momenteel nog veel GFT-afval in het restafval belandt, is dit de eerste stroom waarover gecommuniceerd wordt. Daarnaast is OMRIN vanaf 2026 verantwoordelijk geworden voor de afvalinzameling en exploitatie van de milieustraat. In 2026 zal er ook onderzoek gedaan worden naar een Circulair ambachtscentrum (CAC).

Bron: Gemeente Harderwijk

Landelijke Opschoondag

Op 22 maart 2025 vond de 23^e editie van de Landelijke Opschoondag plaats (initiatief van Verpact). Iedereen kreeg op deze zaterdag de kans om zijn of haar steentje bij te dragen aan een schoner Harderwijk en Hierden. Zo konden er afvalgrippers worden geleend om gemakkelijk afval mee op te kunnen rapen.

Inspiratiesessies duurzaamheid met bedrijfsleven

In 2025 zijn er drie inspiratiesessies georganiseerd door ImpACT Harderwijk. ImpACT Harderwijk is een beweging van inwoners en ondernemers die samen willen inspireren en bouwen aan een duurzame, veerkrachtige en rechtvaardige samenleving.

In januari 2025 vertelde econoom Paul Schenderling over een nieuwe economische benadering waarbij de balans wordt opgezocht tussen sociale, ecologische en economische waarde. In mei was er een lezing van klimaatexpert Tim van Hattum over de 'Klimaatgids 2120'. Tijdens deze bijeenkomst werd de focus gelegd op natuurgebaseerde oplossingen om de stad klimaatbestendig te maken. In november kwam kok en bedrijfseconoom Thomas Luttkhold iets vertellen over de aanpak van voedselverspilling. Op jaarlijkse basis wordt er door iedere Harderwijker gemiddeld 33 kilo eten weggegooid. Lokale initiatiefnemers zoals kok Ricardo van Mheen van Grand Cafe Alleman lieten zien hoe je met slim gebruik van producten verspilling tegen kan gaan. Daarnaast reikte wethouder Maarten Reckman de 'Gouden appeltaart' uit aan Harderwijker Gerwin Tromp voor zijn verdiensten op sociaal en cultureel gebied, zoals zijn bestuurswerk bij Stichting Onderstroom. Grand Cafe Alleman verzorgde de appeltaarten van 'geredde appels' en met de opbrengst van de verkoop werd een donatie gedaan aan de Harderwijkse Stichting Ontmoeting voor dak- en thuislozen.

Week van de Circulaire Economie

Tijdens de Week van de Circulaire Economie (17 t/m 22 maart 2025) lieten de wethouders economie van de regio EHPZ zich inspireren door een lokaal succesverhaal: 'De Zaak van Ermelo'. Ondernemer Henk van Bruggen vertelde over hoe sociaal ondernemen en duurzaamheid hand in hand gaan. Bij de Zaak van Ermelo krijgen niet alleen spullen en kleding een tweede leven, maar vinden ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een waardevolle plek om ervaring op te doen.

Circulaire startups

In 2025 is de ambitie voor een circulaire startup broedplaats aan de Fokko Kortlanglaan 169 verder concreet vormgegeven. Nadat eerdere onderzoeken de behoefte aan een fysieke broedplaats bevestigden, stond het afgelopen jaar in het teken van een geschikte partij selecteren.

Op 28 januari 2025 stemde het college in met de selectieleidraad, waarmee de selectieprocedure van start ging. Dit heeft geresulteerd in de keuze voor de partij 'Staal & Schölvinc', die de realisatie van de broedplaats zal uitvoeren. Met deze gunning is de basis gelegd voor de volgende fase waarin het bouwrijp maken van de locatie wordt gestart. Dit staat gepland voor 2026.

Circulair inkopen en MVOI

Binnen de organisatie is er aandacht voor duurzaam inkopen. Om hier verdere sturing aan te geven, heeft het college van B&W op 21 januari 2025 het Manifest MVOI ondertekend. Het bijbehorende actieplan MVOI is vervolgens op 10 juni 2025 vastgesteld. Vanaf 1 december 2025 is er een adviseur MVOI werkzaam voor de gemeente. Deze adviseur brengt in kaart welke aanbestedingen eraan komen en hoe deze circulair kunnen worden ingekocht. Dit kan door bijvoorbeeld te kijken wat de restwaarde is van kantoormeubilair als deze zijn afgeschreven. Vaak kunnen deze nog goed worden gebruikt, vervangen of verkocht.

Deze aanpak levert inmiddels al de eerste concrete resultaten op. Zo zijn de MVOI-verplichtingen al succesvol geïntegreerd in de aanbesteding van 'het Koraal' en in de gezamenlijke aanbesteding voor speeltoestellen met ISNV. Het borgen van MVOI is een doorlopend proces dat de komende tijd verder in de organisatie wordt ingebed. Voor 2026 kijken we naar het versterken van de samenwerking met de afdeling Inkoop en met de gemeenten Zeewolde en Ermelo. Er staan voor komend jaar vier nieuwe aanbestedingen op de planning met specifieke duurzaamheidsthema's: twee gericht op circulariteit en twee op biodiversiteit.

Ouwe Meuk is leuk

Op 1 juni 2025 werd het evenement 'Ouwe Meuk is leuk' georganiseerd als inwonersinitiatief. Op het evenement konden inwoners op een creatieve manier zien wat recycling en upcycling inhoudt, en hoe makkelijk én leuk het is om dit onderdeel te maken van je dagelijks leven. Er waren diverse workshops te volgen, onder andere over het maken van sieraden uit printplanten, horlogekasten en koffiecups. Daarnaast waren er twee modeshows met vintage, tweedehands en upcycled kleding en accessoires. Ook konden inwoners informatie krijgen over minimaliseren en de energietransitie, en was er een markt met upcycled, hand-made en vintage producten.

Regionaal Programma Werklocaties EHPZ 2025-2028

In 2025 is het Regionaal Programma Werklocaties vastgesteld door de Provincie Gelderland. De EHPZ-gemeenten (Ermelo, Harderwijk, Putten en Zeewolde) hebben hierin gezamenlijke afspraken gemaakt over de ontwikkeling van nieuwe, en het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen. Het RPW zet in op het toewerken naar groene en circulaire bedrijventerreinen.

Interne organisatie

Niet alleen buiten de gemeente muren, maar ook intern zetten we stappen richting een circulaire organisatie. Zo zijn er 48 vergaderstoelen opgeknapt zodat deze weer een aantal jaren actief gebruikt kunnen worden. Lees op pagina 20 meer over dit project in het interview met Corien Sikkema.

Daarnaast reisde team Ruimtelijk beleid en Ruimtelijk projectenbureau in juli af naar Amersfoort voor een inspiratiesessie 'Circulair bouwen' onder leiding van Cirkelstad (landelijke coöperatie circulair bouwen). Na de presentatie van Schipper Bosch en Treetek over de visie van houtbouw en de uitvoering van houtbouwprojecten, volgde een tour naar het Hof van Duurzaamheid, Common Woods en Soesterhof. Drie inspirerende woonprojecten waar duurzaamheid centraal staat, maar ook de rol van bewoner als onderdeel van een community. Ook hebben de afdeling inkoop en facilitair van de gemeente Harderwijk een training gevolgd over circulariteit.

Industriële symbiose

In 2025 is er een dashboard ontwikkeld om inzichtelijk te krijgen welke afvalstromen er het meest voorkomen op de bedrijventerreinen. Dit project krijgt in 2026 een vervolg met InduSym. InduSym gaat circulariteitsscans maken om restafval op bedrijventerreinen te reduceren.

Interview

Corien Sikkema, facilitair locatieverantwoordelijke gemeente Harderwijk

‘Je moet uitdragen waar je voor staat’

Twintig jaar staan ze al in het Huis van de Stad: de 48 vergaderstoelen van het merk Lande Cole, die zo lekker meeveren als je even achterover leunt. Stevige stoelen, die eind 2025 zijn opgeknapt voor een tweede ronde. Ja, over circulair gesproken: dankzij nieuwe stoffering, andere armleuningen en een frisse verflaag kunnen ze nog zeker tien jaar mee.

Achter die keuze voor vernieuwen zit Corien Sikkema, facilitair locatieverantwoordelijke bij Meerinzicht voor de gemeente Harderwijk. ‘In 2017 is hier gerenoveerd. Toen is gezegd: wat goed is, gebruiken we opnieuw,’ vertelt Corien. ‘Maar negen jaar later waren de zittingen echt op. Je voelde het hout erdoorheen.’

De stoelen worden dagelijks gebruikt in zeven vergader- en spreekkamers. Nieuw bestellen lag voor de hand. Toch koos Corien dus een andere route. Via collega Annelein Ouwerkerk kwam ze in contact met een bedrijf uit Rotterdam, gespecialiseerd in het stofferen en reviseren van kantoormeubilair. Eerst werd de technische staat beoordeeld. ‘Ik wilde zeker weten dat we niet over drie jaar alsnog alles moesten vervangen. Dan is het zonde van de investering. Maar als de basis goed is, waarom zou je dan alles wegdoen?’ zegt ze.

Tijdens het interview zitten we ook op de stoelen. En inderdaad, best comfortabel. Corien wijst op de armleuningen. ‘Er zaten hogere houten leuningen op, maar die pasten minder goed onder de tafels en waren ook deels versleten.’ De armleggers maakten plaats voor een slanker ontwerp met een omhulsel van hoogwaardig

kunstleer in donker antraciet. Dat voelt prettig aan en beschermt het staal. Dankzij een slimme ritsconstructie is het omhulsel eenvoudig te vervangen. ‘Ze schuiven nu ook beter onder de tafels,’ zegt Corien. ‘En ze zijn makkelijk schoon te maken.’

Corien dacht mee over de kleurstelling van de stoelen. ‘Want ze staan in meerdere kamers en zalen en we willen niet dat ze over een paar jaar uit de toon vallen.’ Zo is de zitting opnieuw gevuld en bekleed met een warme terracottakleurige stof. Die past goed bij het inrichtingsontwerp, waarin de kleuren blauw, groen en terracotta zijn toegepast. ‘En het sluit mooi aan bij sommige muren, die nog schoon metselwerk hebben. Het oogt warm en natuurlijk.’ Bij tussentijdse vervanging of vernieuwing is het belangrijk om trouw blijven aan het oorspronkelijke ontwerp, vertelt ze. ‘Als je ineens een totaal andere kleur kiest, ben je het verhaal van het gebouw kwijt.’

Het bedrijf uit Rotterdam dacht fijn mee over het nieuwe ontwerp en voerde de klus eind 2025 uit. Het was snel geregeld. ‘We hebben voor een paar weken andere stoelen gehuurd en eigenlijk was het zo weer klaar.’ ➔

Het is goedkoper dan nieuw bestellen, maar de financiële winst is beperkt. 'Je doet het niet voor een enorme besparing,' zegt Corien. 'Je doet het omdat je niet zomaar iets wilt weggooien dat nog goed is. Dat verhaal is ook belangrijk richting inwoners: je laat zien waar je voor staat.'

En dat verhaal past bij Meerinzicht, het samenwerkingsverband van Harderwijk, Ermelo en Zeewolde waarin bedrijfsvoeringstaken zijn gebundeld. Binnen het facilitaire team wordt sterk ingezet op harmonisatie, legt Corien uit. Voorraad van kantoorartikelen wordt onderling uitgewisseld. 'Als bepaalde artikelen in Ermelo minder hard lopen en bij ons niet zijn aan te slepen, nemen we dit van elkaar over. Dat is praktisch en duurzaam.'

Ook bij grotere projecten speelt hergebruik een belangrijke rol. In Ermelo was Corien indertijd betrokken bij de herinrichting van het verbouwde gemeentehuis. Daar ligt nu vloerbedekking gemaakt van gerecyclede visnetten. Oude luchtbehandelingsbuizen zijn verwerkt tot kastpanelen. En van een gekapte boom uit Ermelo zijn salontafels gemaakt voor de wethouderskamers. Compleet met keurmerk. 'Dan kun je letterlijk laten zien waar het vandaan komt. Dat vind ik mooi.'

Juist daar zit ook de kracht van het stoelenproject, zegt Corien tot slot. 'Je moet uitdragen waar je voor staat. Met dezelfde degelijkheid, een frisse uitstraling en een verhaal dat klopt.'

BIODIVERSITEIT

'Biodiversiteit' is een breed begrip en heeft meerdere betekenissen. Het is zowel een aanduiding voor de diversiteit aan ecosystemen, soorten binnen die ecosystemen alsook de diversiteit in genen binnen soorten. De variatie binnen groen is belangrijk om weerbaarheid tegen ziekten en plagen te vergroten. Daarnaast maakt een divers aanbod aan flora een gebied aantrekkelijker voor verschillende soorten fauna. Zowel binnen stedelijk gebied, buitengebied en in onze natuurgebieden is biodiversiteit van groot belang. Een hogere biodiversiteit binnen natuur en groen zorgt daarnaast voor het beter functioneren van de ecosysteemdiensten die natuur en groen ons leveren.

Naast dat groen en variatie hierin belangrijk zijn voor soorten, zijn ze net zo belangrijk voor ons als mens. Want natuur en groen zijn de basis van onze leefomgeving, ze zorgen voor schone lucht, schoon water, verkoeling en biodiversiteit. Daarnaast zijn natuur en groen belangrijk voor onze gezondheid en welzijn (bewegen, ontmoeten, stressvermindering). Vanuit deze duurzame gedachte willen we onze openbare ruimte groener en natuurlijker maken.

Door het verwijderen van verharding en daarmee ruimte te maken voor meer groen binnen de stedelijke omgeving ontstaat er een samenwerking tussen de pijler 'biodiversiteit' en de pijler 'klimaatadaptatie'. Waar groen in de plaats van grijs komt, wordt de sponswerking van de bodem beter benut en ontstaat er minder gauw wateroverlast bij grotere hoeveelheden neerslag. Daarnaast zijn er bijvoorbeeld groen-blauwe functiecombinaties van beplanting in wadi's mogelijk en zorgt aanplant van groen bovenop het verwijderen van verharding ook voor extra koelte op warme dagen.

Europese Natuurherstelverordening (EU NHV)

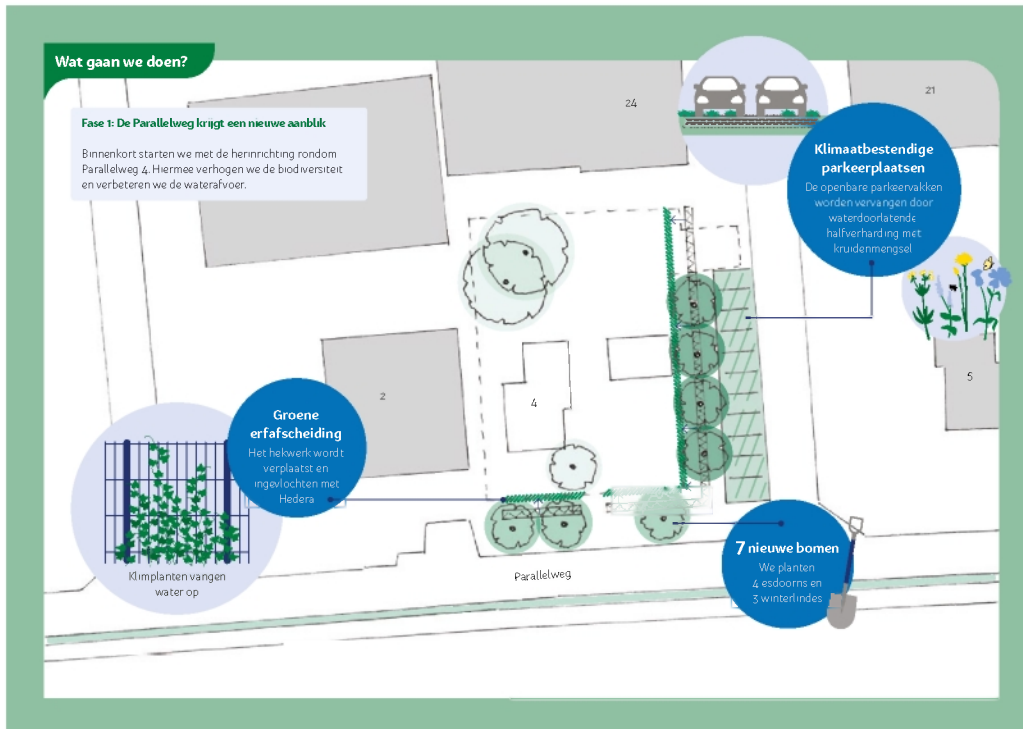
In augustus 2024 is de Europese Natuurherstelverordening (EU NHV) vastgesteld. In deze verordening is onder andere vastgelegd dat er op landelijk niveau tot en met 2030 geen nettoverlies in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden ten opzichte van de inwerkingtreding van de verordening mag zijn. Bovendien moet er vanaf 2031 een toenemende trend zijn in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en in stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden, totdat een voldoende niveau is bereikt. Om te kunnen voldoen aan de EU NHV is er de komende jaren nog meer aandacht voor behoud van groen benodigd, en dient de bestaande stad verder te worden vergroend.

Bedrijventerreinen vergroenen

Overveld

In samenwerking met ondernemers op Overveld is er in 2024 een vergroeningsplan opgesteld. Als vervolg hierop is in 2025 een uitwerking gemaakt van de vergroening van de openbare ruimte. In Q1 2026 wordt in de openbare ruimte de entree aan de oostzijde van Overveld vergroend door het planten van 7 bomen, het inplanten van hekwerk met klimop en het waterpasserend herstraten van 13 parkeerplaatsen. Ondernemers op Overveld hebben een flyer gekregen van de gemeente met inspiratievoorbeelden over het vergroenen van hun eigen terrein en subsidiemogelijkheden.

Lorentz

Op 24 maart 2026 is een voorstel door het college aan de raad gedaan voor het beschikbaar stellen van € 150.000,- uit het Duurzaamheidsfonds voor het opbreken van een overbodig fietspad langs de Lorentzstraat. Met deze middelen zou plm. 2750 m² verharding kunnen worden verwijderd en een meer gevarieerde en robuuste (hoofd)groenstructuur langs de Lorentzstraat worden aangelegd.

Groenplan Binnenstad

Het Groenplan is een nadere uitwerking van de BuNG en de Binnenstadvisie Harderwijk 2031. Dit document is een doorvertaling van de Natuur- en Groenvisie, gebaseerd op het principe 'wij hebben de natuur hard nodig', en biedt houvast voor de mogelijkheden tot vergroening in de binnenstad. Het Groenplan wordt voor de zomer 2026 ter vaststelling aan het college van burgemeester en wethouders voorgelegd.

Natuurinclusief ontwikkelen puntensysteem

Met behulp van een extern ecologisch adviesbureau wordt een 'natuurinclusief ontwikkelen puntensysteem' opgezet. De verwachting is dat deze in Q4 2026 ter vaststelling aan het college wordt voorgelegd.

Aanpak lichtvervuiling

Het onderwerp lichtvervuiling wordt in de toekomst in een omgevingsprogramma verwerkt.

Bomen

Boomfeestweek

Groep 6

Groep 6 kon zich opgeven om een uur op pad te gaan met de vrijwillige boswachters in het Harderwijkerbos. Daar kregen ze uitleg over de nut, noodzaak en herkenning van bomen.

Groep 7

Leerlingen van groep 7 werden op de Rietmeen ontvangen en gingen aan de slag met onderdelen van de bomen. Er werd een broodplank (met hout uit eigen bos) afgewerkt die ze mee naar huis mochten nemen. Onder leiding van de vrijwilligers van de Rietmeen zetten de leerlingen ook zaden van de Japanse notenboom (ginkgo biloba) of parasolden in potjes die ze thuis kunnen verzorgen tot een boom.

Groep 8 - Boomfeestdag

Ook in 2025 vond er weer een jaarlijkse boomplantdag plaats. Op 19 maart 2025 plantten 350 groep 8 leerlingen van Harderwijkse basisscholen 175 bomen in 'de driehoek' tussen Lorentz II en III. Voorafgaand aan het bereiken van de plantlocatie liepen de kinderen een educatieve (bomen)spelroute. Ook konden kinderen meezingen met het boomplantdaglied 'Plant een boom' van Joost Speelman in samenwerking met Popschool Harderwijk.

Bomenlijst actualiseren

In 2025 heeft de Bomenwacht in opdracht van de gemeente Harderwijk waardevolle gemeentelijke en particuliere bomen geïnventariseerd. Inwoners kregen de gelegenheid om waardevolle bomen in hun tuin of buurt aan te dragen voor deze inventarisatie. Op basis van de inventarisatie is een wijziging van de waardevolle bomenlijst voorgesteld aan het college van B&W. Er wordt voorgesteld om 235 waardevolle bomen aan de lijst toe te voegen.

Gemeentelijke bomenbalans

In 2025 zijn er op gemeenteground 99 bomen gekapt en 1.563 geplant, een positieve balans van 1.464 bomen. Afgelopen jaar zijn er door de gemeente ook 100 bomen uitgedeeld aan inwoners. Inwoners konden kiezen uit 10 verschillende boomsoorten met verschillende breedtes, hoogtes, bladkleur en bloei.

Bomen uitdelen aan inwoners

Op 16 maart 2026 zijn 100 bomen uitgedeeld aan bewoners.

Geboortebos

Op 7 februari 2026 zijn op de eerste plantdag 65 bomen geplant in het Geboortebos. Elke boom heeft een uniek nummer gekregen, zodat ouders precies weten waar hun boom staat. Daarnaast zijn alle bomen voorzien van een naambordje en een bomencertificaat. Het Geboortebos is gelegen tussen Hierden en de wijk Frankrijk, aan de Bijlaardsweg. De ochtend werd feestelijk geopend door wethouder Pijnenburg, en onze stadsdichter Marijn Brandsen droeg een prachtig gedicht voor.

Wist je dat...

1 volwassen boom qua koeling gelijk staat aan 10 airco's?

Netwerken groen en natuur

Na 2 jaar netwerken Samen Groen en Harderwijk Natuurlijk te hebben geëvalueerd, merkten we dat het niet lukte om bewoners te activeren. Daarom is begin 2026 besloten om een nieuwe organisatie op te zetten: Groene Buur Harderwijk. Groene Buur zet zich als bottom-up organisatie in om inwoners betrokken bij de onderwerpen groen en natuur aan elkaar te koppelen en verbinden, om lokale initiatieven mogelijk te maken. De gemeente Harderwijk faciliteert een coördinator als aanspreekpunt voor eenieder die Groene Buur is, of Groene Buur wil worden. Voor meer informatie, kijk op www.groenebuur.nl/harderwijk

Wist je dat...

Er in 2025 56 geveltuintjes zijn aangelegd! Ook in 2026 is er weer budget om geveltuintjes in de binnenstad en het Waterfront aan te leggen.

Interview

**Bettina Vlijm,
bewoonster
Langedijkstraat**

‘Die groeien heel hard, dat gaat vanzelf’

Overal kruiwagens, containers, zandsporen, gebroken tegels en oude wortels van bomen en planten. Eerlijk is eerlijk: je moet niet op de ‘rommel’ letten tijdens de actie Tuinen Vergroenen. Want uiteindelijk wordt het prachtig. Dat zie je nu ook aan de Coornhertstraat en Langedijkstraat in de wijk Stadsdennen. Daar zijn in korte tijd 27 voortuinen aangepakt. Tegels eruit, groen erin. Met een beetje hulp is het zo gepiept.

Meer groen zorgt voor verkoeling in warme zomers en helpt regenwater beter op te vangen. Bloemen en struiken trekken vogels, bijen en vlinders aan. Minder verharding betekent ook minder belasting voor het riool bij hevige regen. En het oogt zo lekker fris en vriendelijk, weten tuinliefhebbers.

De vergroeningsactie krijgt steeds meer navolging, merken ze bij de gemeente Harderwijk en woningcorporatie Uwoon, die deze actie jaarlijks organiseren, samen met bewoners en een hoveniersbedrijf. Sterker nog: aan de Coornhertstraat is eind februari inmiddels al de honderdste voortuin aangepakt. Dat werd samen met bewoners gevierd – inclusief taart en een officieel plakkaat.

Het was Bettina Vlijm (38) die op de oproep in de krant reageerde. Zij woont aan de Langedijkstraat en trommelde haar burens op, maar ook inwoners van de Coornhertstraat – de straat achter haar. ‘Ik ging overal de huizen langs. Gewoon aanbellen’, vertelt ze. En het mooie is: ze heeft

nu iedereen geholpen, maar haar eigen tuintje moet nog. Er komt eerdaags nog een flink vak met planten bij, legt ze uit. Bij de voordeur staan al potten met voorjaarsbloeiers. Ja, ze is gek op groen. Alles fleurt ervan op, merkt ze.

Bewoners kunnen zich dus zelf aanmelden voor de actie. Minimaal vijf adressen moeten meedoen. De gemeente en Uwoon zorgen vervolgens voor planten, grond en het afvoeren van tegels. En bewoners helpen zelf mee. ‘Uiteraard’, zegt Bettina. ‘We doen het samen en dat zorgt ook voor gezelligheid.’ Voor sommigen is graven en sjouwen geen optie. Maar die burens zorgen vaak voor iets lekkers. Of maken een terrasje om uit te rusten.

Zoals haar buurvrouw Arentje Douma. Die kookte onlangs een pan soep ‘voor de harde werkers’. En zette koffie. 88 jaar is ze inmiddels. Ze woont hier al 56 jaar en wijst in haar voortuin de plekken aan waar klinkers zijn verdwenen. Overal staan nu jonge planten. ‘Die groeien heel hard, dat gaat vanzelf’, weet ze.

Vroeger had ze veel meer groen om de deur. Hortensia's, bijvoorbeeld. Vanuit gemak kwamen er later tegels en stenen. 'Maar daar heb je net zo goed werk mee,' zegt ze lachend. Onkruid en groenaanslag. 'Ik ben blij dat er weer planten staan. Bukken lukt nog, dus dat onderhoud gaat prima.'

Een straat verderop gaat het werk ondertussen door. Anouk Kelhout van de gemeente heeft net nieuwe planten in de gaten gestopt. John Kortekaas van Uwoon harkt het zwarte zand weer aan. Zo gaat het samen op. Op de andere hoek, waar Sequoija Wolfgang (30) woont, verdwijnen kruiwagens vol zwarte grond in de nieuwe plantvakken. Sequoija heeft een schaal met broodjes buitengezet. Buren komen even zitten om bij te kletsen. Ouderwets gezellig, zou je bijna zeggen.

Wit zand, dat onder de tegels lag, wordt hier en daar afgevoerd. De jonge aanplant is nog klein en kaal. 'Maar dat is zo weer dichtgegroeid', vertelt Peter van Diejje (65). Hij woont een straat verderop en helpt vandaag ook mee. Ooit werkte hij in een kwekerij. Daar leerde hij ook de Latijnse plantennamen. 'Ik had mijn eigen tuintje al een keer aangepakt en dat beviel mij heel goed. Toen de buren dat zagen, wilden zij dat ook.' Want goed voorbeeld doet volgen, merkt hij.

Halverwege de dag moet nog wel het een en ander gebeuren, maar Bettina ziet dat het goed komt. 'Het is even doorwerken, maar daarna heeft iedereen er plezier van.' •

KLIMAATADAPTATIE

2025 komt op een zesde plaats in Nederland wat betreft warmste jaren (sinds het begin van de metingen in 1901).

Hiermee komen de tien warmste jaren ooit gemeten in de huidige eeuw te liggen, waarvan zeven in de laatste tien jaren (KNMI, 2026). In het eerste kwart van deze eeuw is Nederland met 1°C opgewarmd (KNMI, 2026).

In Harderwijk begon 2025 met de naweeën van een zeer nat 2024. Hierdoor waren er diverse klachten door een hoge grondwaterstand. In de zomer was er lokaal tot tweemaal toe sprake van een hittegolf, waardoor het gemeentelijk hitteplan twee keer in werking diende te worden gesteld. Met het veranderen van het klimaat zal de frequentie van zulke weersextremen toenemen. Dit vraagt om klimaatadaptatie.

Klimaatadaptatie is het voorbereiden op de risico's van klimaatverandering en het daarvoor aanpassen van de omgeving (en gedrag). De verandering van het klimaat in Nederland betekent hogere temperaturen en een grotere kans op extreme hoeveelheden neerslag, hittegolven en langere periodes van droogte. Om kwetsbare groepen te beschermen en overlast van bijvoorbeeld grote hoeveelheden neerslag te beperken is het van belang dat de zowel publiek als privaat terrein ingericht is om de gevolgen van klimaatverandering aan te kunnen. Versteende oppervlaktes worden warmer dan 'groene' en houden warmte langer vast. Vooral in een versteende omgeving lopen op een warme zomerdag de temperaturen door de grote hoeveelheden baksteen, klinkers en beton hierdoor al snel op. Daarnaast ontstaan er grote hoeveelheden water bij extreme regenbuien. Door de vele bestrate oppervlaktes wordt dit water in veel te hoog tempo afgevoerd naar het laagste punt. Hierdoor komen straten, tuinen en soms zelfs gebouwen blank te staan. Het is van groot belang om voldoende waterinfiltrerend oppervlak te hebben per buurt (onverhard of semi-verhard oppervlak), alsook voldoende plekken om piekneerslag te kunnen bufferen.

Door het vervangen van verhard oppervlak voor semi-verhard of 'zacht' oppervlak ontstaat er vaak ruimte voor samenwerking tussen de pijler 'klimaatadaptatie' en de pijler 'biodiversiteit'. Waar bestrating verdwijnt om gebruik te maken van de sponswerking van de bodem ontstaat ook ruimte voor de aanplant van passend groen. Zo zijn er bijvoorbeeld groen-blauwe functiecombinaties van beplanting in wadi's, maar zorgt aanplant van groen bovenop het verwijderen van verharding ook voor extra koelte op warme dagen.

Op 10 juni 2024 is de beleidsuitwerking en uitvoeringsagenda riolering, water en klimaatadaptatie (BuRWKa) vastgesteld door de gemeenteraad. De visie onderdelen van de BuRWKa zijn inhoudelijk opgegaan in de Omgevingsvisie Harderwijk 2040. Daarnaast zijn er door de raad sinds 2025 structurele financiële middelen beschikbaar gesteld à € 700.000,- per jaar om mee te kunnen koppelen aan projecten in de openbare ruimte op het gebied van klimaatadaptatie (en vergroenen). Op 24 februari 2026 heeft het college een wijziging van de uitvoeringsagenda BuRWKa vastgesteld.

Onderzoek alternatieven grondslag riool- en waterzorgheffing

Inwoners en ondernemers betalen riool- en waterzorgheffing voor de diensten “inzamelen en transport van huishoudelijk afvalwater” en “droge voeten”. De huidige verdeelsleutel voor de bepaling van deze heffing is eenvoudig: een vast tarief voor “een woning” of een “niet-woning” (bedrijfspan of garagebox).

Onder de Omgevingswet en de vastgestelde omgevingsvisie is “de gebruiker (of initiatiefnemer) betaalt” een centraal uitgangspunt. Daarbij gaat het niet alleen om de lozing van huishoudelijk afvalwater (meestal gebruikt leidingwater), maar ook om lozing van regenwater van daken, private terreinen en de openbare ruimte. Dat is nog best een ingewikkelde puzzel. Voor een deel heeft iedereen tot op zekere hoogte belang bij de collectieve voorzieningen, maar het individuele profijt kan per situatie sterk verschillen.

Het afgelopen jaar hebben we in kaart gebracht hoe dat er ongeveer uit ziet in onze gemeente voor de verschillende veelvoorkomende situaties, zoals rijwoningen, vrijstaande woningen, appartementen en bedrijfspanen. Dit zijn belangrijke bouwstenen voor een advies aan de gemeenteraad dat in voorbereiding is over de alternatieven voor de huidige grondslag van de riool- en waterzorgheffing. Dit advies wordt Q3-Q4 2026 verwacht.

Een groen en klimaatbestendig Triasplein

In 2023 is intern begonnen met het inventariseren van de kaders voor de eerste planvorming voor het ontwerp van een groen en klimaatbestendig Triasplein. Hieruit kwam ook naar voren dat een behoorlijke investering nodig is om de problemen met de waterkwaliteit en risico op hittestress structureel op te lossen. In 2024 is opdracht gegeven aan een adviesbureau om de meest voor de hand liggende oplossingen te toetsen op technische haalbaarheid en om een meer nauwkeurige kostenraming te maken.

In 2025 zijn twee technische varianten van een ontwerp uitgewerkt. Er is onderzocht wat technisch haalbaar en nodig is om genoemde knelpunten te kunnen beperken. Daarbij is vooralsnog alleen gekeken naar de openbare ruimte: het plein inclusief de daar doorheen stromende watergangen. Dit is bewuste gedaan zonder enige vorm van omgevingsparticipatie omdat er nog geen uitzicht is op voldoende financieringsmogelijkheden om daadwerkelijk maatregelen te kunnen treffen.

In dit proces van tekenen en rekenen is geconstateerd dat het gebied sterk functioneel is ingericht als verkeersplein, een doorgangsgebied dat niet uitnodigt als een fijne plek om te verblijven. Om goed te kunnen bepalen wat er voor nodig is om er een levendig hart van de woonwijk van te maken moet de focus verbreed worden van een technisch vraagstuk naar een sociaal-maatschappelijk vraagstuk. En dan is eigenlijk sprake van een wijkcentrum revitalisering proces. Zo'n brede focus vraagt juist om een intensief proces van omgevingsparticipatie, waarbij een brede groep aan belanghebbenden wordt betrokken. Om geen valse verwachtingen te wekken heeft het opstarten van zo'n proces alleen zin als er op redelijk korte termijn uitzicht is op daadwerkelijke realisatie van een samenhangend pakket aan (ruimtelijke) maatregelen. Het is nog geen gelopen race of daarvoor financiële dekking gevonden kan worden. Een klassieke kip-ei situatie. En daarbij speelt ook de afweging mee hoe gewenst het is om te gaan investeren in een wijkcentrum dat nog relatief jong is (realisatieperiode: 2003-2011). De keuze voor het vervolgproces (en daarbij horende financiering) wordt overgedragen aan het nieuwe college en de nieuwe raad.

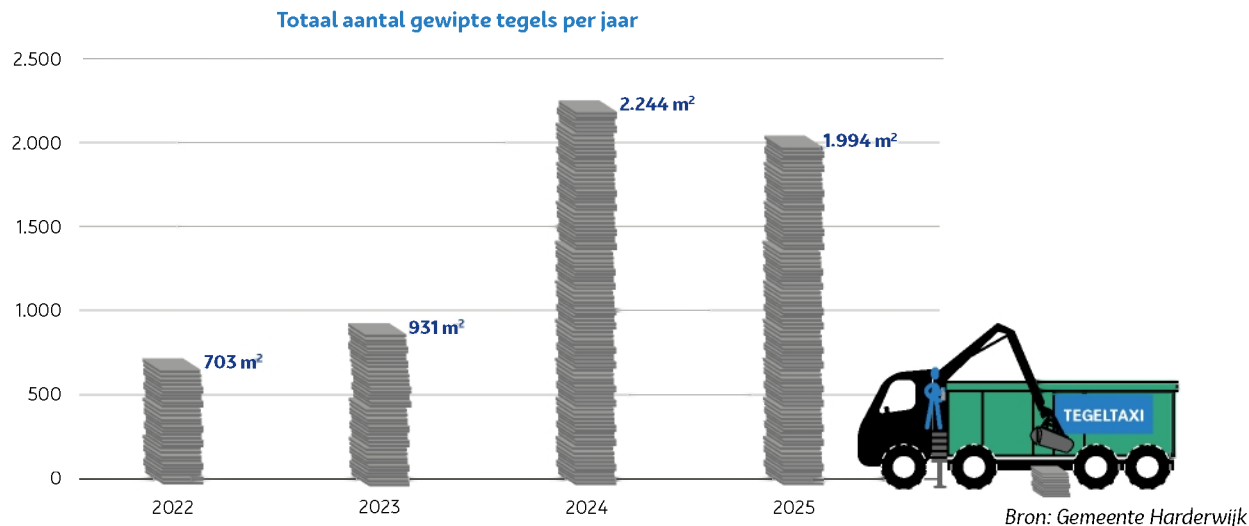
Tegeltaxi en NK tegelwippen

Elk jaar wordt er vanuit Operatie Steenbreek in Nederland het NK tegelwippen georganiseerd. Ook de gemeente Harderwijk is bij Operatie Steenbreek aangesloten en ondersteunt inwoners met het afvoeren van onnodige verharding uit tuinen door middel van het aanbieden van een tegeltaxi. In het klassement van kleine gemeenten van het NK tegelwippen is de gemeente Harderwijk in 2025 op plek 18 geëindigd (van de 131 deelnemende kleine gemeenten < 50.000 inwoners).

Door de inzet van een tegeltaxi maakten we het voor inwoners zo laagdrempelig mogelijk om onnodige verharding uit hun tuin te halen. Dit door middel van het aanbieden van het gratis afvoeren van stenen en tegels. Tuintegels werden gratis opgehaald, mits zij de bestrating vervingen door gras, planten of bomen.

Tussen april t/m november 2025 zijn er 5 ophaaldagen georganiseerd waarop inwoners verharding aan de straat konden bieden. Er was nu ook in de herfst een ophaaldag georganiseerd, aangezien dit het geschikte seizoen is voor de aanplant van bomen en groen. Deze verharding werd vervolgens opgehaald door de tegeltaxi. In totaal heeft de tegeltaxi in deze periode 191.834 kilo aan tegels opgehaald. Dit zijn ongeveer 21.931 'gewone' stoeptegels van 30x30 cm. Omgerekend naar vierkante meters betekent het dat de gemeente 1.994 m² klimaatadaptiever en groener is geworden. Daarbovenop komt nog eens 591 m² die middels de subsidieregeling klimaatadaptieve maatregelen op privaat terrein is verwijderd, in totaal ongeveer 2.585 m².

Ook in 2026 blijft de gemeente haar inwoners stimuleren om privaat terrein te 'ontharden' door middel van het aanbieden van de tegeltaxi en het stimuleren van klimaatadaptieve en groene tuinrichting.

Wist je dat...

Alle nieuwe en vernieuwde parkeervakken in de gemeente Harderwijk worden aangelegd met waterpasserende bestrating? Dit is bijvoorbeeld terug te zien in de nieuwbouwwijk Harderweide.

Wist je dat...

193 woningen in Ons Stadsgezicht (Waterfront) een waterzak in de kruipruimte hebben? Hierin wordt regenwater opgeslagen om bijvoorbeeld het toilet mee door te spoelen, zodat hier geen drinkwater voor hoeft te worden gebruikt.

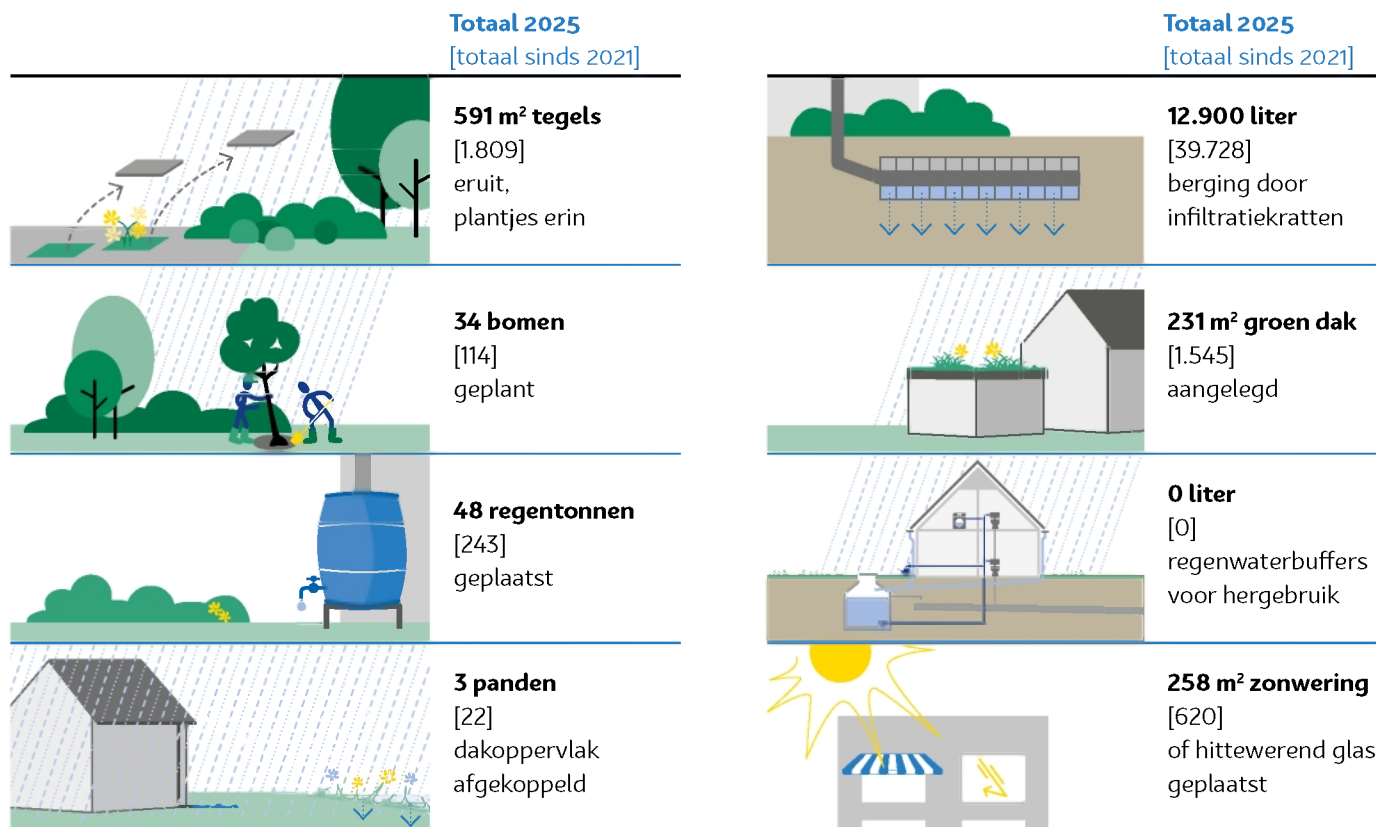

Stimuleringsregeling klimaatadaptieve maatregelen op privaat terrein

Het project betreft een stimuleringsregeling voor alle inwoners en ondernemers van de gemeente Harderwijk. Met de subsidieregeling stimuleren we onze inwoners om klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren op het eigen terrein. Denk hierbij aan het plaatsen van een regenton of het aanleggen van een groen dak. De stimuleringsregeling klimaatadaptieve maatregelen op privaat terrein had in 2025 een subsidieplafond van € 80.000,-, waarvan de helft beschikbaar voor groenblauwe maatregelen, en de helft voor zonwering. De € 40.000,- beschikbaar voor zonwering is volledig opgegaan. Van de € 40.000,- voor groenblauwe maatregelen is € 23.276,- opgegaan.

Elke tuin die minder verhard is, draagt bij aan het beperken van wateroverlast en het verbeteren van de sponswerking van de ondergrond. Dit scheelt in de benodigde maatregelen op openbaar terrein. Het aantal deelnemers is daar nog niet hoog genoeg voor, maar er zijn al flinke stappen gemaakt. Bovendien dragen groene tuinen ook bij aan het beperken van hittestress. Wanneer niet alleen het openbare terrein, maar ook het private terrein een groter aandeel groen krijgt, blijft de stad in haar geheel koeler en wordt hittestress beperkt.

In 2025 hebben 112 huishoudens een subsidie aangevraagd. Het streven is om eind 2026 de subsidieregeling een update te geven.

Data: Gemeente Harderwijk

ENERGIETRANSITIE

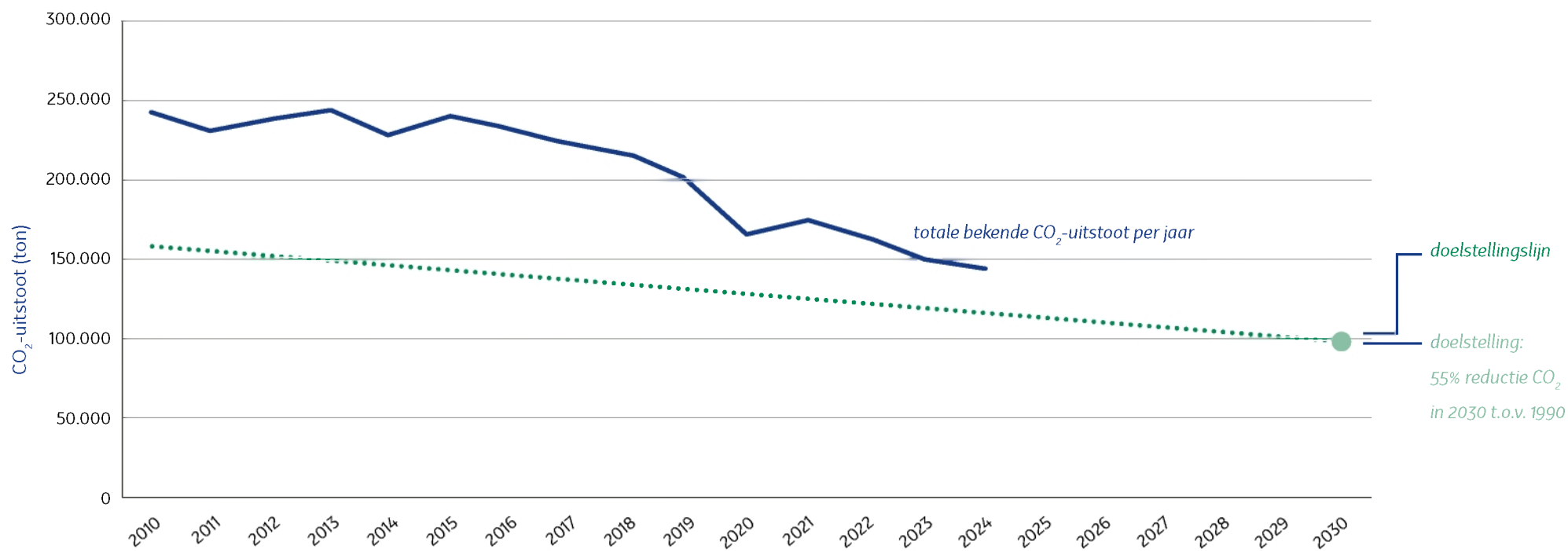
De energietransitie markeert de verschuiving van het gebruik van eindige fossiele, energiebronnen zoals kolen, aardolie en aardgas, naar duurzame alternatieven Zonne- en windenergie zijn hier belangrijke voorbeelden van. Deze overgang vermindert de CO₂-uitstoot en speelt een essentiële rol in de strijd tegen klimaatverandering. Gemeente Harderwijk wil in 2050 een klimaatneutrale en aardgasvrije gemeente zijn. Om dit te bereiken, sluiten we aan bij de landelijke doelstelling.

Sinds 2023 heeft Nederland te maken met netcongestie, voor zowel afname als teruglevering van elektriciteit. Netcongestie betekent dat het elektriciteitsnet te vol is op sommige momenten, wat zorgt voor filevorming op het stroomnet. Dit gebeurt vooral op de momenten dat iedereen hetzelfde doet, want dan ontstaan er pieken in het gebruik. Bijvoorbeeld als we op een koude winterdag uit ons werk thuis komen, de verwarming aanzetten, de auto opladen en gaan koken. Of als op een zonnige zondagmiddag iedereen met zonnepanelen elektriciteit teruglevert. De verwachting is dat netcongestie niet is opgelost voor 2032. Maar ook daarna wordt het niet zoals het altijd was. We gaan toe naar een (meer) lokaal energiesysteem, waar vraag en aanbod van (duurzame) energie dichter bij elkaar zijn.

In de grafiek op de volgende pagina wordt de CO₂-uitstoot tussen 2010 en 2024 weergegeven, inclusief een doelstellingslijn die de benodigde jaarlijkse afname aangeeft om het landelijk gestelde doel te bereiken.

Ondanks dat de CO₂-uitstoot nog boven de landelijke doelstelling zit, daalt de CO₂-uitstoot in de gemeente Harderwijk nog steeds en daarmee is het vertrouwen dat het doel in 2030 gehaald gaat worden. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat netcongestie de verduurzaming bemoeilijkt en er nog grote uitdagende stappen gezet moeten worden. Denk hierbij aan de realisatie van de windturbines op Lorentz en het aardgasvrij maken van de bestaande wijken.

Totale bekende CO₂-uitstoot gemeente Harderwijk (excl. autosnelwegen)

Bron: Rijksoverheid, 2026a (bewerkt)

Zonnepanelen en hernieuwbare energie

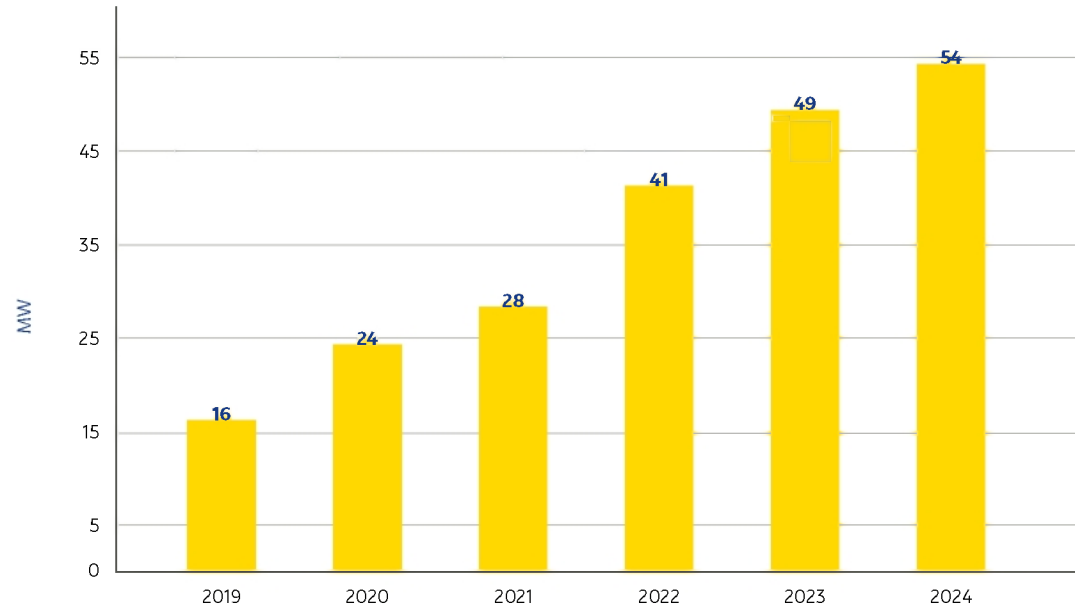
In de grafieken hiernaast zijn de ontwikkelingen over de afgelopen jaren van het totale vermogen van alle geregistreerde zonnepanelen in de gemeente Harderwijk en het percentage bekende hernieuwbare energie ten opzichte van het totale bekende energieverbruik in de gemeente te zien.

Wist je dat...

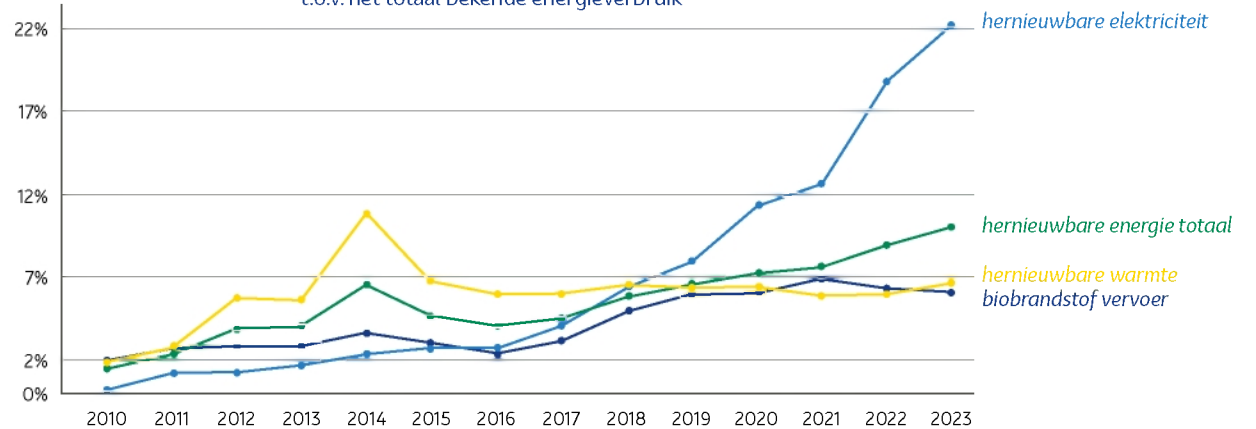
Er op zonneparken P8 en de Bron in 2025 in totaal 3.021.100 kWh aan groene stroom is opgewekt? Dit staat gelijk aan het gemiddelde jaarlijkse stroomverbruik van 1.185 Harderwijkse huizen.

(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025; Endura, 2026a; Endura, 2026b)

Totaalvermogen alle geregistreerde zonnepanelen in gemeente Harderwijk
woningen, niet-woningen en landbouw

Percentage bekende hernieuwbare energie
t.o.v. het totaal bekende energieverbruik

Bron: Rijksoverheid, 2026b; Rijksoverheid, 2026c (bewerkt)

Opstellen Programma Energie

In 2025 heeft de gemeenteraad de Startnotitie Programma Energie vastgesteld. Deze notitie vormt de basis voor het definitieve programma Energie, dat naar verwachting medio 2027 wordt vastgesteld door het college. Het programma Energie is onderdeel van omgevingsprogramma Bouw en Infrastructuur. De ambitie is een klimaatneutraal en aardgasvrij Harderwijk in 2050, met een tussentijdse CO₂-reductie van 55% in 2030 (ten opzichte van 1990).

Het programma wordt uitgewerkt langs vier thema's:

- **Gebouwde omgeving**
De huidige koers uit de Transitievisie Warmte wordt voortgezet. Daarnaast wordt het huidige warmtenetwerk Harderwijk (WNH) doorontwikkeld naar Warmtebedrijf Harderwijk (WBH) en komt er een strategie voor het afbakenen van warmtekavels.
- **Hernieuwbare bronnen**
Harderwijk ligt voor op schema qua zonnedoelstellingen (focus op daken en binnenstedelijk). Wat betreft windenergie is door de gemeenteraad besloten om een doorstart te maken met het project windenergie Lorentz. Juni 2025 is ook ingestemd met de start van fase 2 van het project.
- **Mobiliteit**
Voor mobiliteit ligt de focus op elektrisch deelmobiliteit en laadhubs (met het STOMP-principe als basis).
- **Industrie**
Voor de verduurzaming van de industrie wordt primair aangesloten bij landelijke ontwikkelingen.

Een urgent, overkoepelend thema bij al deze plannen is netcongestie. Dit is een sturende factor bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het programma wordt daarom concreet uitgewerkt welke maatregelen we kunnen treffen om de effecten hiervan te verzachten en de capaciteit van het lokale stroomnet zo efficiënt mogelijk te benutten.

Regionale Energiestrategie 2.0

2025 stond in het teken van de splitsing van de RES-regio Noord-Veluwe. Er is besloten de regio te splitsen in twee regio's, EHPZ (Ermelo, Harderwijk, Putten en Zeewolde) en de Kop van de Veluwe. Bij de splitsing hebben de twee regio's de opdracht vanuit de stuurgroep RES Noord-Veluwe meegekregen om een Regionaal Energieperspectief op te stellen. Dit moet de opvolger worden van de RES 1.0. Met een Regionaal Energieperspectief wordt de scope verbreed van alleen opwek van duurzame energie naar het totale energiesysteem over energieopwekking, -infrastructuur, -opslag en -verbruik.

Stimuleringsacties energie besparen

In 2025 zijn er verschillende acties ingezet om inwoners te stimuleren en ondersteunen bij het besparen van energie. De stimuleringsacties waren gericht op bewustwording, praktische hulp en financiële ondersteuning.

Klusteams

Met de inzet van klusteams zijn er in totaal 249 huishoudens direct geholpen met het aanbrengen van kleine, effectieve energiebesparende maatregelen. Hiervoor werd samengewerkt met het Regionale Energie Loket (REL).

REL heeft daarnaast Endura intensief bij het hele traject betrokken in het kader van SROI (Social Return on Investment). Vrijwilligers van Endura hebben 'stage' gelopen bij de klusteams van REL. Door deze kennisoverdracht zijn de lokale vrijwilligers nu zelf opgeleid om bij bewoners langs de deuren te gaan en deze praktische hulp voort te zetten.

Witgoedregeling

De witgoedregeling, oorspronkelijk gestart in 2024 voor huishoudens met een hoog risico op energiearmoede (tot 120% van het sociaal minimum), is in 2025 met succes voortgezet en uitgebreid. Inwoners konden een cadeaubon ter waarde van € 500,- aanvragen voor de vervanging van oud witgoed voor duurzame alternatieven.

De eerste batch van 800 bonnen was binnen één maand 'uitverkocht'. Vanwege de grote vraag, heeft het college van B&W op 21 januari 2025 besloten om nog eens € 200.000,- beschikbaar te stellen (400 extra bonnen). Hierdoor kon iedereen die een aanvraag wilde doen, ook daadwerkelijk geholpen worden. In totaal zijn er 1.276 cadeaubonnen aangevraagd.

Isolatiesubsidie

In juni 2025 is de isolatiesubsidie opengesteld voor inwoners met een slecht geïsoleerde koopwoning (met een maximale WOZ-waarde van € 429.300,-). Afhankelijk van de woningwaarde konden inwoners een subsidie van maximaal € 2.500,- aanvragen voor isolatiemaatregelen zoals gevel-, vloer-, dak-, en spouwmuurisolatie, of nieuwe beglazing. In 2025 zijn er 22 subsidies verleend voor een totaalbedrag van € 29.571,-. Hierbij was de volgende verdeling in aangebrachte maatregelen:

- 9x spouwmuurisolatie
- 8x isolerend glas
- 8x vloerisolatie
- 4x dakisolatie
- 2x bodemisolatie
- 1x isolerende deuren

De subsidie is grotendeels terecht gekomen bij woningen met energielabel E, gevolgd door label D en label G.

Faillissement Groupcard

Op 1 augustus 2025 is GroupCard BV (inclusief de Stichting Derdengelden Groupcard) failliet verklaard. De gemeente Harderwijk maakte gebruik van deze partij voor de uitgifte van de doe-het-zelf klusbon in 2024 en de kadobon Witgoed begin 2025. Omdat beide acties ten tijde van het faillissement al waren afgerond, zijn er geen inwoners of lokale ondernemers gedupeerd. Er staat nog een ongebruikt restbedrag van in totaal € 85.127,- op de rekening van de stichting Derdengelden Groupcard. De gemeente heeft zich gemeld bij de curator om dit bedrag te claimen. We wachten het onderzoek van de curator af en hebben contact met de VNG en de gemeente Ermelo over mogelijke verdere stappen.

Aanpak vereniging van eigenaren

Harderwijk telt in totaal ongeveer 200 geregistreerde Verenigingen van Eigenaren (VvE's) (ingeschreven bij de KVK). Omdat het verduurzamen van een VvE vaak een complexer proces is dan bij individuele woningen, zijn er in 2025 stappen gezet om deze doelgroep gericht te informeren en beleid vorm te geven.

VvE info avonden

Er werden drie informatieavonden voor VvE's georganiseerd, in 2026 krijgt dit een vervolg. Op de informatieavonden waren diverse gastsprekers aanwezig, waaronder het SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en lokale partners zoals Endura en BMA Harderwijk.

Het doel van deze avonden was tweeledig:

- Het informeren en inspireren van VvE's over verduurzaming en financieringsmogelijkheden.
- Het ophalen van knelpunten en behoeften vanuit de VvE's zelf, zoals kennisdeling, communicatie en isoleren. Deze input uit de praktijk wordt meegenomen in de verdere beleidsvorming rondom VvE's. Zo is er een VvE pagina toegevoegd aan het duurzaamheidsloket en is er gewerkt aan een isolatiesubsidie specifiek voor VvE's.

Centrale informatievoorziening

Om VvE-besturen beter op weg te helpen met financieringsvraagstukken, is op het online Duurzaamheidsloket een speciale informatiepagina ingericht. Hier is alle relevante informatie rondom leningen en subsidies voor VvE's centraal gebundeld.

VvE isolatiesubsidie

In 2025 is er gewerkt aan een nieuwe subsidieregeling specifiek voor isolatiemaatregelen bij VvE's. Hierdoor worden VvE's ook door de gemeente financieel ondersteund bij het verduurzamen van de woningen. De regeling is op 21 april 2026 vastgesteld door het college.

Uitvoeringsplannen potentiebuurten

De uitvoeringsplannen voor diverse potentiebuurten, waaronder de Zeebuurt, hebben de afgelopen periode grotendeels stilgelegen. Dit is het gevolg van een aantal landelijke ontwikkelingen. Zo is de inwerking treding van de nieuwe Warmtewet uitgesteld tot op zijn vroegst 1 januari 2027. Er is landelijk eerst meer duidelijkheid nodig rondom de wettelijke kaders voor het inzetten van de aanwijsbevoegdheid, voordat er verdere vervolgstappen gezet kunnen worden.

Ondanks de landelijke vertragingen, worden er lokaal wel stappen gezet. Zo heeft de wijk Stadsweiden potentie voor een mogelijk warmtenet. Er is een nieuwsbrief in de wijk verspreid inclusief een oproep voor deelname aan een klankbordgroep. Inmiddels heeft de eerste bijeenkomst plaatsgevonden met geïnteresseerde inwoners (7) en het bewonersinitiatief DKS (Duurzaam Klein Stedenwaard).

Toekomstbestendig Wonen Lening

Met de Toekomstbestendig Wonen Lening kunnen woningeigenaren of VvE's tegen aantrekkelijke voorwaarden geld lenen om hun woning toekomstbestendig en duurzamer te maken. Deze lening is een groot succes gebleken. De bereidheid onder woningeigenaren om te investeren in verduurzaming was begin dit jaar dusdanig, dat de provinciale pot met het budget in maart 2025 volledig was uitgeput. Als gevolg hiervan is de lening ruim een half jaar niet beschikbaar geweest voor nieuwe aanvragers.

In september 2025 heeft de provincie Gelderland de cofinanciering aangevuld. Vervolgens heeft de gemeenteraad in oktober 2025 ingestemd met de nieuwe verordeningen. Vanaf dat moment kwam de regeling weer beschikbaar voor zowel particulieren als VvE's. Om aan de verwachte vraag te kunnen voldoen, is besloten het fonds direct aan te vullen met € 500.000,- voor particulieren en € 500.000,- voor VvE's.

Resultaten 2025 in cijfers:

- **Particulieren:** Er zijn 10 aanvragen gehonoreerd voor een totaalbedrag van circa € 242.000,- (inclusief 50% cofinanciering van de provincie).
- **VvE's:** Er zijn 2 aanvragen toegekend voor Verenigingen van Eigenaren, met een totale waarde van € 1.850.000,- (inclusief cofinanciering).

De toegekende leningen stonden dit jaar vrijwel volledig in het teken van energiebesparing. In totaal zijn er 10 particuliere aanvragen, specifiek ingediend in het kader van verduurzaming. Veel voorkomende maatregelen omvatten onder meer de installatie van warmtepompen, diverse isolatiemaatregelen en de plaatsing van zonnepanelen.

Realisatie zonnecarport Sypel

De gemeente blijft inzetten op de komst van een zonnecarport bij sportcomplex De Sypel. In 2025 werd onderzocht op welke manier dit project gerealiseerd kan worden. De uitkomsten van dit onderzoek worden in de loop van 2026 opgeleverd.

Energyhub Lorentz III

Om de netcongestie tegen te gaan, onderzoeken we de mogelijkheden van een 'energyhub'. Het specifieke traject hiervoor op Lorentz III is, in samenspraak met de lokale ondernemers, voorlopig on hold gezet. De bevindingen van het uitgevoerde onderzoek zijn via een raadsinformatiebrief gedeeld met de gemeenteraad. De focus is nu verlegd naar een verkenning van een mogelijke energyhub(s) op Lorentz I en II.

Schoon en emissieloos bouwen (SEB)

Om verdere stappen te zetten op het gebied van Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), heeft de gemeente onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een mobiele accuservice. Dit heeft geleid tot de aanschaf van een grote mobiele accu (container). Met deze voorziening kunnen grote civiele projecten zoals Waterfront, Harderweide nu volledig elektrisch worden uitgevoerd. Daarnaast zijn in 2025 de volgende projecten (deels) elektrisch uitgevoerd: de plaatsing van de geluidswal A28, vergroening van het Biezenplein, de revitalisering van de binnenstad, de groeninrichting en het woonrijp maken van Harderweide deelgebied 2 Noord.

Emissieloze stadslogistiek

De plaatsing van pakketwanden in de Binnenstad bevindt zich nog in de ontwikkelingsfase. Er wordt gekeken naar mogelijke geschikte locaties.

Stimuleren (elektrische) deelmobiliteit

In 2025 zijn er 13 nieuwe Greenwheels deelauto's geplaatst op verschillende locaties door Harderwijk. Vanwege te weinig gebruik zijn 5 hiervan begin 2026 weggehaald.

Wist je dat...

Er in december 2025 907 (semi)publieke laadpunten voor hybride en elektrische auto's waren in onze gemeente? Dit waren er 159 meer dan een jaar eerder.

(Rijksoverheid, 2026d)

Interview

Frans van Grunsven, energicoach bij Endura

‘Een goed gesprek geeft vaak al nieuwe inzichten’

Wie een energicoach aanvraagt via het duurzaamheidsloket van de gemeente Harderwijk, kan zomaar bij Frans van Grunsven aan tafel zitten. De 72-jarige Harderwijker is vrijwilliger via energiecoöperatie Endura en helpt inwoners om greep te krijgen op hun energieverbruik. ‘Niet als iemand die het allemaal véél beter weet’, zegt hij met een knipoog. ‘Ik wil vooral goed luisteren en meedenken.’

Sparren is wat Frans het liefst doet: samen kijken wat haalbaar is. Die houding komt uit zijn 45 jaar in de gezondheidszorg. ‘Ik ben altijd bezig geweest met mensen helpen.’ Na zijn pensioen in 2017 bleef hij actief, onder meer bij St Jansdal en visbedrijf Dries van den Berg. ‘Het directe contact met mensen past bij mij – dat vind ik ook gezellig.’

Zijn interesse in duurzaamheid begon in de Zeebuurt, waar bewoners in 2019 meedachten over aardgasvrij wonen. Frans sloot aan, verduurzaamde zijn eigen huis en werd via de organisatie Veluwe Duurzaam energicoach, en dus nu voor Endura. Zijn motivatie bleef hetzelfde. ‘Het gaat niet alleen om besparen. Verduurzamen doe je ook met het oog op een betere wereld.’

Wat er allemaal kan? Best veel, zegt Frans. Denk aan kleine ingrepen zoals radiatorfolie, tochtstrips of energiezuinige verlichting. Maar ook betere isolatie van dak, muren en vloer, HR++-glas of zuiniger ventileren en verwarmen.

Om dat concreet te maken, neemt hij soms meetapparatuur mee, zoals een warmtemeter of een CO₂-meter. Daarmee wordt snel duidelijk waar warmte weglekt of hoe het zit met ventilatie. ‘Dan zie je meteen wat er gebeurt in een ruimte. Dat maakt het tastbaar.’

Het begint nooit met technische keuzes, vertelt Frans. Het gaat eerst om overzicht. ‘De meest gehoorde vraag is: help ons. Mensen zien door de bomen het bos niet meer.’ De één wil weten waar te beginnen, de ander twijfelt over kosten of keuzes. Juist daar ligt zijn rol. ‘Ik probeer helder te krijgen: wat wil je zelf? Wat past bij jouw huis en jouw situatie?’

Dat kan gaan over grote stappen, zoals isoleren of de route richting een warmtepomp, maar net zo goed over kleine aanpassingen. Soms zit de bank voor de radiator en werkt de verwarming minder goed. Verduurzamen hoeft niet altijd groot of duur te zijn, weet deze Harderwijker. ‘Je kunt ook met kleine dingen al besparen.’

Onafhankelijkheid is belangrijk. Energiecoaches werken zonder commercieel belang en sturen niet naar specifieke bedrijven. 'We hebben geen installateur achter ons. Als mensen vragen welk bedrijf ze moeten kiezen, dan zeg ik eerlijk dat ik dat niet kan bepalen.' Die onafhankelijkheid verlaagt volgens hem de drempel. 'Het is gewoon iemand die met je meedenkt.'

Binnen het team vullen vrijwilligers elkaar aan. Sommigen zijn technisch sterk, anderen – zoals Frans – helpen vooral om wensen en mogelijkheden helder te krijgen. 'Als er specialistische kennis nodig is, kan ik doorverwijzen naar een adviseur of collega.' Ook over subsidies komen veel vragen. Coaches delen die kennis onderling. 'Samen kom je een heel eind.'

Sinds begin 2025 loopt het duurzaamheidsloket in Harderwijk via Endura. Er zijn al tientallen gesprekken gevoerd. Wat Frans vooral hoort: mensen willen een comfortabel huis en een lagere energierekening. 'Iedereen maakt zijn eigen afwegingen, maar elke stap helpt.'

Twijfel je nog om een energiecoach uit te nodigen? Dan houdt Frans het graag simpel. 'Zie het als iemand die even met je meekijkt. Gewoon als betrokken inwoner. Ik ben niks meer en niks minder. Maar een goed gesprek geeft vaak al nieuwe inzichten. En dat is meestal de eerste stap.' •

Bronnenlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025, 17 september). Energieverbruik particuliere woningen; woningtype en regio's (Harderwijk; 2024).

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/81528NED/table?searchKeywords=wijk>

Endura. (2026a). Zonnepark Harderwijk.

<https://www.endura-harderwijk.nl/projecten/zonnepark-harderwijk/>

Endura. (2026b) SCE+ Project de Bron.

<https://www.endura-harderwijk.nl/projecten/sce-projecten-bij-de-bron-bv/#:~:text=Het%20zonnepark%20wordt%20aangelegd%20in,en%20zijn%20we%20in%20productie>

KNMI. (2026, 29 januari). De staat van ons klimaat 2025: zonnig en warm jaar.

<https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/de-staat-van-ons-klimaat-2025>

Rijksoverheid. (2026a). CO₂-uitstoot. Regionale Klimaatmonitor.

<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/co2-uitstoot>

Rijksoverheid. (2026b). Details zon en wind. Regionale Klimaatmonitor.

<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie/details-zon-en-wind>

Rijksoverheid. (2026c). Hernieuwbare energie. Regionale Klimaatmonitor.

<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie>

Rijksoverheid. (2026d). Laadpunten. Regionale Klimaatmonitor.

<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/verkeer-en-vervoer/laadpunten>

Colofon

Deze voortgangsrapportage is een uitgave van de gemeente Harderwijk.

De gemeente Harderwijk bedankt allen die hebben meegewerkt of een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van deze voortgangsrapportage.

Redactie

Bart van de Ven

Anouk Kelhout

Interviews en foto's bij interviews

Marco van den Berg - Schrijfatelier RAAK

Vormgeving en infographics

Studio Ilva

Heeft u vragen, duurzame ideeën of wilt u meer informatie?

Stuur een email naar info@harderwijk.nl of bel (0341) 411 911.

Juni 2026

